

Täysistunto

Keskiviikko 27.6.2018 klo 14.01—19.25

8. Pääministerin ilmoitus maakunta- sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen voimaantulon siirtymisestä alkamaan 1.1.2021

Pääministerin ilmoitus PI 2/2018 vp

Keskustelu

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 8. asiana on pääministerin ilmoitus maakunta- sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen voimaantulon siirtymisestä alkamaan 1.1.2021. Pääministeri Juha Sipilän puheenvuoron jälkeen käydään yksi ryhmäpuheenvuorokierros enintään 5 minuutin puheenvuoroin. Tämän jälkeen myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja (1 tai 2 minuuttia). Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Asian käsittelyyn varataan aikaa 2 tuntia.

Keskustelu

15.01 Pääministeri Juha Sipilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on tämän hallituksen ja koko Suomen tärkein ja suurin reformi. Tämän vuoksi voimaantulon siirtyminen vuodelle on suuri asia ja vaatii hallitusryhmien sitoutumisen lisäksi myös suuren salin keskustelun. Hallitus haluaa muistuttaa, miksi tämä uudistus tehdään. Taustalla olevat syyt eivät ole muuttuneet mihinkään, pikemminkin päinvastoin, uudistus on entistä tarpeellisempi.

Arvoisa puhemies! Ihmisillä on oikeus saada tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut koko maassa. Palvelut on turvattava laadukkaina kiihtyvistä ikääntymisestä huolimatta. Uudistusta tehdään, jotta ihmisille voidaan turvata palvelut vähintään nykyisen tasoisina vielä kymmenen vuoden päästä ja siitä eteenpäin. Uudistusta tehdään, jotta siellä, mistä hoitoon ei tahdo nyt päästä, jonot lyhenevät, kun valinnanvapauden myötä perusterveydenhuoltoon ja sosiaalipalveluihin tulee vaihtoehtoja. Valinnanvapaudella vahvistetaan erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluita sekä turvataan nykyistä nopeampi tasa-arvoinen hoitoonpääsy. Uudistusta tehdään, jotta terveyserot kapenevat ja menoja pystytään hillitsemään. Uudistusta tehdään, jotta jatkossa järjestäjällä on leveämmät hartiat. Uudistuksessa noin 400 lakisääteistä tehtävää hoitavaa organisaatiota muuttuu 18 järjestäjäksi. Leveämmät hartiat mahdollistavat katkeamattomat hoitoketjut. Uudistusta tehdään, jotta voimme viimeinkin taata suomalaiseseen sosiaali- ja terveydenhoitoon yhteensopivat ja yhtenäiset tietojärjestelmät katkeamattomien hoitoketjujen tueksi. Näin varmistetaan täydellinen asiakastieto ja tiedon liikkuminen. Yhteensopivat tietojärjestelmät ovat myös digitaalisten palvelujen rakentamisen ja hyödyntämisen ehdoton edellytys.

Arvoisa puhemies! Uudistuksella on merkittävä vaikutus julkisen talouden kestävyysvajeeseen. Soten osuus hallituksen 10 miljardin euron tavoitteesta on 3 miljardia euroa. Kustannusten hillintä 3 miljardilla eurolla tarkoittaa käytännössä sitä, että menot saavat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

jatkossa kasvaa reaalisesti vain 0,9 prosenttia vuodessa, kun ne nyt muuten olisivat kasvamassa 2,4 prosenttia vuosittain.

Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa perustetaan uudet maakunnat, uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon rakenne, palvelut ja rahoitus, tuodaan mukaan valinnanvapaus ja siirretään maakunnille uusia tärkeitä tehtäviä. Maakunnan tehtäviksi siirtyvät muun muassa pelastustoimi ja valtion aluehallinnolta työllisyys- ja elinkeinopalveluita. Uudistuksen myötä palveluja pystytään johtamaan paremmin alueellisesti tasapainoisena kokonaisuutena. Uudistuksen oli tarkoitus tulla täysimääräisesti voimaan 1. päivä tammikuuta 2020 alkaen.

Arvoisa puhemies! Nyt olemme sen edessä, että historiallisen suuri ja innovatiivinen uudistus vaatii eduskunnan työskentelyn osalta enemmän aikaa kuin oli ajateltu. [Jukka Gustafssonin välihuuto] Vaikka hallitus on toimittanut lakiesitykset lupaamassaan ajassa eduskuntaan, aikataulu on osoittautunut liian kireäksi ajatellen maakuntien täysimääräistä aloittamista vuonna 2020. Lakien voimaantulosta maakuntavaalien järjestämiseen on oltava noin puoli vuotta aikaa Oikeuskanslerinviraston lausunnon mukaan. Virkamiesarvion mukaan valtuuston aloittamisesta maakunnan täysimääräiseen aloittamiseen tarvitaan minimissään kymmenen kuukautta aikaa. Maakunnilla ja valtuustoilla on kova urakka uudistuksen toimeenpanossa ennen aloituspäivää. Koska valtuustojen aloittaminen siirtyy ensi kesään, tämä kymmenen kuukauden minimiehto ei enää täyty.

Tällä ilmoituksella hallitus haluaa tuoda sekä eduskunnan tietoon että uudistuksessa mukana olevien organisaatioiden henkilöstölle, uudistuksen valmistelijoille ja kansalaisille tiedoksi sen, että maakuntien aloittamisen ajankohtaa on siirrettävä vuoden 2021 alkuun. Valinnanvapauden aloittaminen siirtyy vastaavasti vuodelle eteenpäin viime viikolla vastineella annetuista päivämääristä. Hallitus on myös päättänyt turvata riittävän, koko uudistuksen tarvitseman lisärahoituksen vuodelle 2020. Hallituksen tavoitteena on, että ensimmäiset maakuntavaalit voitaisiin pitää toukokuussa 2019. Tällöin lakien tulisi olla voimassa noin puoli vuotta tätä ennen. Muihin aikataulun vaatimiin muutoksiin hallitus palaa tarkemmin elokuussa.

Arvoisa puhemies! Vuoden lisäaika valmistelulle tuo mukanaan myös haasteita. Valmistelurahoitusta tarvitaan lisää. Tämänhetkinen virkamiesarvio on, että lisärahoitustarve on noin 200 miljoonaa euroa, mutta tarkka summa tarkentuu budjettiriiheen mennessä. Vaiheistuksen aiheuttamat lisäkustannuspaineet arvioidaan yhdessä maakuntien kanssa.

Myös järjestämisvastuun epäselvä tilanne pitkittyy. Pitkittyminen valitettavasti voi johtaa luovuttavien organisaatioiden irtiottoihin ja kokonaisuuden kannalta epärationaalsiin ulkoistuksiin, joissa tulevan maakunnan kokonaisuutta ei välttämättä huomioida. Hallitus toivoo kunnilta ja kuntayhtymiltä vielä sitkoa, jotta yhdestä lisävuodesta ei muodostu markkinavoimien temmelyskenttää. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnallisen kehittämisen pysähtyneisyyden tila osassa luovuttavia organisaatioita jatkuu vielä lisävuoden. Pääministerinä toivon hartaasti, että näiden maakunnallisten kehittäjien sydän ei turru valtakunnalliseen päätöksenteon hitauteen. [Välihuutoja]

Toisaalta vuoden lisäaika antaa enemmän valmisteluaikaa maakunnallisille ja kansallisille ict-ratkaisuille. Maakuntien valmiudet käynnistää toimintansa vaihtelevat maakunnittain edelleenkin. Lisävuosi mahdollistaa myös hitaammin edenneiden maakuntien riittävän valmistautumisen uudistukseen. Lisävuoden avulla hitaampien maakuntien valmius toimia vahvana palveluiden järjestäjänä paranee merkittävästi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Uudistuksen valmistelussa voidaan myös hyödyntää täysimääräisesti heti lakien voimaantulon jälkeen alkavien valinnanvapauspilottien kokemukset kaikissa maakunnissa. [Ben Zyskiewicz: Se on tärkeää!] Näihin hallitus on varannut 200 miljoonaa euroa. [Kari Uotila: Laittomasti!] Maakuntien valmius ottaa valinnanvapaus käyttöön sote-keskuksissa heti vuoden 2021 aikana kasvaa näin merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt viedä tämän uudistuksen maaliin. Uudistus on yksi Suomen historian suurimmista yhdenvertaisuusuudistuksista. Olennaista on nyt varmistaa, että uudistuksen kehitystyö jatkuu. Siksi haluan viestiä vahvasti siitä, että tämä tavoite on edelleen kirkas, olemme tekemässä Suomen suurinta palveluiden ja hallinnon reformia.

Uudistukseen liittyy lukuisa määrä liitännäislakeja, jotka on ehdittävä käsittelemään myös nykyisen eduskunnan aikana. Myös kansalaisten on vähitellen tiedettävä, milloin pidetään historialliset ensimmäiset maakuntavaalit.

Uudistuksen aikataulu on nyt eduskunnan käsissä. Hallitus toivoo eduskunnalta huolellista, ripeää ja vastuullista käsittelyä. Maakuntien epävarmuus uudistuksen aikataulusta pitää saada loppumaan. Samoin tuhannet tekijät maakunnissa tarvitsevat näkymän, milloin on valmista. Muutos koskee satojatuhansia työntekijöitä: niitä julkisen sektorin työntekijöitä, jotka siirtyvät maakuntien palvelukseen, niitä yksityisen sektorin työntekijöitä, jotka palvelevat jatkossa sote-keskuksissa, tai vaikkapa niitä yrittäjiä ja pienten yritysten työntekijöitä, jotka jatkossa tarjoavat Suomessa asuville palveluja asiakassetelillä. [Välihuutoja vasemmalta] He kaikki ansaitsevat viimeinkin varmuuden siitä, milloin uudistus astuu voimaan.

Arvoisa puhemies! Uudistaminen ei lopu tähän, joten Suomen ja poliittisen järjestelmän on pystyttävä parempaan. Kansalaisten luottamus demokratiaa ja politiikkaa kohtaan heikenee erilaisten indikaattoreiden mukaan. [Kari Uotila: Pitäisi katsoa peiliin!] Tämän pitäisi huolestuttaa meitä kaikkia tässä salissa. Tämä aikatauluviive on kieltämättä pettymys. Meidän kaikkien, myös minun, on katsottava peiliin. Parempaan pitää pystyä jatkossa.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi eduskuntaryhmien edustajat, 5 minuuttia.

15.13 Antti Kaikkonen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka kansainvälisissä vertailuissa olemme vielä pärjänneet, liian moni suomalainen näkee ja kohtaa sosiaali- ja terveydenhuoltomme toisenlaisen arjen: Terveyskeskuksen lääkärille ei pääse. Vaikeuksiin joutuneet perheet eivät saa tarvitsemaansa apua ajoissa. Moni vanhus jää vaille inhimillistä ja riittävää hoivaa.

Maamme terveyspalveluissa ja sosiaalipalveluissa, arvoisa puhemies, on pitkään ollut vakavia ongelmia. Ongelmat eivät johdu terveydenhoidon tai sosiaalialan ammattilaisista. He tekevät parhaansa ja moni paljon enemmänkin. Ongelmat johtuvat siitä, että me päättäjät emme ole yli kymmenen vuoden aikana pystyneet uudistuksiin, joilla suomalaisten palvelut laitetaan kuntoon. Etenkin tänä keväänä, arvoisa puhemies, meno osalla eduskuntaa on ollut kuin B-luokan saippuasarjassa. Sumeilematon politikointi on ajanut ihmisten palvelujen ja Suomen edun edelle. [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmässä lähdemme siitä, että meidät kansanedustajat on valittu tänne Arkadianmäelle isänmaan asialle, [Kari Uotila: Eli lehmänkauppoja tekemään!] tekemään päätöksiä Suomen ja suomalaisten parhaaksi. Siksi me olemme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

sataprosenttisen sitoutuneita viemään tämän sote- ja maakuntauudistuksen maaliin. [Jukka Gustafsson: Hyökkäys on paras puolustus näköjään!]

Keskustalle sote- ja maakuntauudistus on ennen muuta tasa-arvouudistus ja lupaus huolenpidosta. Palvelut on turvattava yhdenvertaisesti jokaiselle suomalaiselle koko maassa myös tulevaisuudessa, ja haluamme tämän maan sosiaali- ja terveystalouden nykyistä paremmalle tolalle. Siksi uudistus tarvitaan, ja siksi uudistus on yli kymmenen vuoden valmistamisen jälkeen vihdoinkin myös oikeasti tehtävä. Emme väitä, että pöydällä oleva malli olisi täydellinen tai täysin ongelmaton, mutta se on nyt viimeinkin riittävän hyvä eteenpäin viettäväksi ja päätettäväksi. [Riitta Myller: Verrattuna mihin?] Meidät on valittu tekemään päätöksiä. Tekemättä jättäminen ei ole muuten vaihtoehto. Arvoisa puhemies, liioittelematta voi sanoa, että se nimittäin johtaisi ennen pitkää Amerikan malliin, jossa markkina-voimat jylläävät sosiaali- ja terveystaloudessa ja vain rikkailla on mahdollisuus laadukkaaseen hoitoon. Vaaran merkit ovat maamme kunnissa jo nähtävissä. "Trumpcare" ei voi eikä saa olla Suomen tie. [Riitta Myller: Se on totta, siitä ollaan samaa mieltä!]

Arvoisa puhemies! Isossa osassa Suomen maakuntia uudistuksen valmistelussa ollaan jo todella pitkällä. Noin 200 000 sosiaali- ja terveystaloudessa työskentelevää ansaitsee epävarmuuden sijaan varmuuden tulevasta. Hallitus on osansa tehnyt. Lait ovat täällä pöydillä [Outi Alanko-Kahiluoto: Lopettakaa nyt jo!] ja tulossa voimaan vuoden 2021 alusta. Kysymys tälle salille tänään kuuluu: pystymmekö huolellisesti mutta ripeästi yhdessä säätämään lait, jotka uudistuksen voimaan saattamiseksi tarvitaan? [Eva Biaudet: Sitähän me ollaan yritetty koko ajan!]

Maakunnissa on pystytty yhteistyöhön yli hallitus- ja oppositiorajojen. Siitä olisi opiksi otettavaa myös täällä eduskunnassa. Keskustan eduskuntaryhmässä olemme yhteistyöhön valmiita.

"Politiikka on tahtomista", Ruotsin edesmennyt sosiaalidemokraattinen pääministeri Olof Palme sanoi aikanaan. Näin se on. Jos on tahtoa, ratkaisut löytyvät. Jos tahtoa ei ole, keksitään selitykset. Kumpi teidän linjanne on, arvoiset sosiaalidemokraatit? Jatkuuko jarrutus, joka pahimmillaan johtaa sosiaali- ja terveystaloudellisten hallitsemattomaan yksityistämiseen, todelliseen markkinamalliin, vai onko se SDP vielä olemassa, joka aikanaan oli keskeisesti yhdessä keskustan kanssa rakentamassa suomalaista hyvää hyvinvointiyhteiskuntaa? [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Keskustan eduskuntaryhmä antaa täyden tukensa sote- ja maakuntauudistuksen edistämiseksi ja muistuttaa samalla, että isot uudistukset Suomessa eivät muuten tähän pääty. Ensi vaalikaudella on remontoitava niin perusturva kuin perhevapaat paremmin tähän päivään ja ennen muuta tulevaisuuteen istuviksi. Molemmissa tarvitaan yhdessä päättämisen ja yhdessä sopimisen kykyä. Tulevien vaalien pääkysymyksiä muuten on, keiltä tätä kykyä löytyy. Äänestäjän kannattaa olla tarkkana. [Vasemmalta: Kyllä!]

Hyvää kesää kaikille!

15.18 Kalle Jokinen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen on Suomen historian suurin reformi. Samalla se on myös yksi kipeimmin kaivatuista muutoksista.

Miksi me tätä sitten teemme? Kokoomukselle on tärkeää, että kaikki suomalaiset asuinpaikastaan tai lompakkonsa paksuudesta riippumatta saavat tarpeidensa mukaiset, yhdenvertaiset palvelut. Nykyinen järjestelmä ei enää täytä tehtäväänsä, kun väestö ikääntyy ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

palveluiden tarve kasvaa. Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on tilanteessa, jossa ihmiset ovat alueellisesti ja taloudellisesti eriarvoisessa asemassa ja terveyserot lisääntyvät. Samalla sote-sektorin kustannukset kasvavat kestävämmällä tavalla.

Kaikki lienevät yhtä mieltä siitä, että tällä menolla me emme voi jatkaa. Muutosta tarvitaan ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Palveluiden laatu ja vaikuttavuus voidaan turvata ammattitaitoisella ja riittävällä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä ja heidän toimintaansa tukevalla lainsäädännöllä. Historiallisen suuren uudistuksen käsittelyyn on varattava myös riittävästi aikaa. Häätilyyn tai hosumiseen meillä ei ole varaa, koska sen lasku tulee myöhemmin.

Muutos syntyy vahvemmissa palveluiden järjestäjistä ja ihmisten vapaudesta valita oma palveluntuottajansa. Maakuntahallinto rakentaa vahvemman perustan ja nykyistä järkevämmän tavan järjestää sote-palvelut. Sote- ja maakuntauudistuksen mullistavin muutosvaikutus ihmisille on nimenomaan valinnanvapaudessa. Nyt koko sote-järjestelmää uudistetaan ensimmäistä kertaa siten, että palveluiden keskiössä on palveluita käyttävä ihminen eikä organisaatio. [Ben Zyskowitz: Vasemmisto kauhuissaan!] Valinnanvapaus muuttaa olennaisella tavalla sitä, kuinka palveluita tuotetaan. Tuottajien määrä julkisissa palveluissa lisääntyy, ja samalla palveluiden laatu ja saatavuus paranevat. Vahva julkinen sektori pitää huolen siitä, että kaikki toimivat yhteisten pelisääntöjen mukaisesti. Nopeampi pääsy palveluihin ja hoitoihin tuo kustannussäästöä, kun vaivat eivät pahene ja paraneminen nopeutuu. [Markku Rossi: Se on terveyshyötyä!] Jo nyt käynnissä olevien kokeilujen myötä on nähtävissä, esimerkiksi Lammilla tai Kiuruvedellä, että valinnanvapauden lisääntyminen turvaa lähipalvelut ja estää palveluiden liiallisen keskittymisen maakuntakeskuksiin.

Arvoisa puhemies! Vaikka toiminnan aloittaminen nyt siirtyy vuoden 2021 alkuun, ei se saa pysäyttää valmistelutyötä maakunnissa. Nyt tehtävällä muutoksella turvataan lisää aikaa eduskuntakäsittelylle. Käsittelyä eduskunnassa jatketaan ripeästi. Sen me olemme velkaa Suomen kansalle ja ennen kaikkea niille, jotka odottavat hoitopääsyä.

Ihmisten ensikosketus valinnanvapauteen tapahtuu valinnanvapauspilottien myötä. Pilotit käynnistyvät lakien astuttua voimaan. Näin maakunnat saavat varmuutta uusien toimintatapojen jalkauttamiseen ja ihmiset valintojen tekemiseen. Jo nyt meneillään olevien kokeilujen perusteella ihmiset osaavat kyllä valita, kun heille annetaan siihen vain mahdollisuus. [Olavi Ala-Nissilä: Totta kai!] On aivan loistava uutinen, että kaikki maakunnat hakivat mukaan pilotteihin. Valmistelu on eri alueilla pääosin hyvässä vauhdissa. Maakuntien antaman arvion mukaan peräti 10–15 maakuntaa olisi valmiina käynnistämään valinnanvapauspalvelut jo aiottua määräaikaa aiemmin. [Timo Heinonen: Demarit pitää sitäkin laittomana!] Onkin tärkeää, että pilotit käynnistyvät välittömästi lakien tultua voimaan ja jatkuvat keskeytyksettä varsinaisen toiminnan aloittamiseen saakka.

Meidän kaikkien on syytä muistaa, että loppujen lopuksi ihmisiä koskettaa uudistuksessa kaikkein eniten se, että hoitoon pääsee mahdollisimman nopeasti. Vaivan kanssa jonottaminen ei ihmistä paranna eikä elämänlaatua kohenna. Lupauksen nopeammasta hoitopääsystä täytämme, kun lait on hyväksytty ja uudistus käynnistyy.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten ihmisten palveluiden kannalta välttämätöntä uudistusta on valmisteltu yli kymmenen vuotta kaikkien eduskuntapuolueiden ollessa mukana siinä valmistelussa. On hyvä ymmärtää, että päätöksiä tehtäessä ei koskaan ole olemassa täydellisiä ratkaisuja. On kuitenkin oltava rohkeutta tehdä päätöksiä ja rohkeutta mennä eteenpäin. Suuria uudistuksia tehtäessä on viisautta ottaa lisää aikaa silloin, kun sille on tarvetta. Nyt on tärkeää, että sote-uudistuksen käsittelyä jatketaan asiallisesti mutta ripeästi. Maa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

kunnissa ollaan kyllä valmiita, kun eduskunta saa työnsä valmiiksi. Vielä valmiimpia paremmille palveluille ovat varmasti ne ihmiset, jotka tällä hetkellä odottavat jonossa pääsyä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten pakeille.

Kokoomuksen ryhmä kiittää kansalaisia ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä kärsivällisyydestä. Tätä uudistusta kannattaa kyllä vielä odottaa hetki. Kokoomus on sitoutunut viemään tämän uudistuksen maaliin.

15.24 Antti Rinne sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuun ihan pieni kiitoksen sana: Kun SDP ja muu oppositio reilu viikko sitten vaati, että sote-uudistuksen tilanteesta annetaan pääministerin ilmoitus, pääministeri Sipilä sanoi, että ei käy, että se ei ole oikea väline, kun asia on keskeneräisenä valiokunnassa. Toissa päivänä pääministeri sanoi, että harkinnassa on mitata hallituspuolueiden tuki luottamusäänestyksessä tiedonannon jälkeen. Eilen tilanne muuttui jälleen ja pääministeri päätyikin kaikkien hämmennykseksi viikko sitten kieltämäänsä pääministerin ilmoitukseen, [Välihuutoja] vaikka asia on täsmälleen samalla tavalla kesken valiokunnassa. Kaiken tämän hämmennyksen jälkeen me saimme mahdollisuuden keskustella sotesta eduskunnan suuressa salissa. Kiitos siitä, pääministeri Sipilä.

Pääministeri Sipilä, reilut kymmenen vuotta sitten päädyttiin siihen, että suomalaisten kannalta aivan keskeiset sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut on uudistettava, huolimatta siitä, että tälläkin hetkellä Suomen terveydenhuollon laatu ja tulokset ovat laajan kansainvälisen tutkimuksen mukaan maailman parhaat. Syynä oli terveyserojen kasvu maaseudun ja kaupunkien välillä ja kaupunkien sisällä keskustojen ja lähiöiden välillä. Syynä oli se, että osa soteesta oli ja on edelleen rikki: lääkäriin ei pääse kaikkialla, ikääntyvien ihmisten hoivapalvelut eivät ole kaikkialla inhimillisellä tasolla, ja lastensuojelussa on vakavia ongelmia edelleen. Ja syynä oli se, että ongelmat uhkaavat pahentua, kun me ikäännyimme ja palvelun tarve kasvaa. On vaara, ettemme kykene maksamaan tarvittavia palveluita, että niistä tulee liian kalliita pienituloisille ihmisille tai että verorasitus kasvaa kohtuuttomaksi. [Matti Vanhanen: Siksi uudistus!] Näistä syistä tämä uudistustyö käynnistyi. Vaihteita ja malleja tässä työssä on ollut paljon näitten kymmenen vuoden aikana. [Simon Elo: Kolmentoista vuoden!]

Arvoisa puhemies! Viime vaalikauden lopulla pääsimme kaikkien eduskuntapuolueiden yhteisellä työllä lähelle valmista lopputulosta. Yhdessä rakentamamme mallin olisi voinut korjata nopeasti tämän vaalikauden alussa, siis yhdessä. Mutta pääministeri Sipilä, teidän hallituksenne kuitenkin päätti heittää parlamentaarisen ja huolellisen valmistelun roskakoppaan ja sote-uudistuksen alkuperäiset tavoitteet roskakoriin. Teen tässä yhden asian selväksi: ilman keskustan ja kokoomuksen lehmänkauppaa Suomessa olisi jo sote-uudistus valmiina — utan centerns och samlingspartiets kohandel skulle vårdreformen redan vara klar. [Välihuutoja] Ilman lehmänkauppaa uudistuksen aikataulu ja asiasisällöt eivät olisi menneet täysin sekaisin. Ihmiset ovat syystäkin ihmeissään ja hämillään, eivätkä he halua tällaista sotea.

Arvoisa puhemies! Nyt tässä hallituksen näytelmässä on meneillään kolmas näytös, jonka nimi on ”Sote siirtyy taas kerran”. Syynä on se, että hallituksen valmistelu on jälleen kerran sanalla sanoen kehnoa. Hallitus viis veisaa uudistuksen alkuperäisistä tavoitteista, perustuslaista, asiantuntijoista, muun muassa korkeimmasta hallinto-oikeudesta ja notifiikaatiovaatimuksista. [Markku Rossi: Tuo on väristelyä!] Sen sijaan hallitus tuo eduskuntaan keskeneräisiä esityksiä, joita se on joutunut ja joutuu täydentämään ja korjaamaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Kaiken tämän sekaannuksen on kruunannut hallituksen asettama edellä sanottuun suhteutettuna aivan epärealistinen aikataulus. Sitä painostaessaan hallitus on syyllistänyt valiokunnissa työskenteleviä kansanedustajia ja asettanut valiokunnissa työskentelevät virkamiehet kohtuuttomaan tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Eilen pääministeri, keskustapuolue ja muu hallitus havahtuivat todellisuuteen. Ei tule maakuntavaaleja ennen eduskuntavaaleja, ja sote-uudistus siirtyi jälleen kerran vuodella eteenpäin. Pääministeri Sipilä ei kuitenkaan enää halunnut äänestystä hallituksen luottamuksesta. Tulikin pääministerin ilmoitus, jossa luottamuksesta ei tarvitse enää äänestää. [Eero Lehti: Äskenhän äänestettiin!] Ei tarvitse kovin pitkään arvuutella, miksi hallitus ei tässä asiassa uskaltanut mittaauttaa luottamustaan täällä isossa salissa. Viimeisimmän näytöksen jälkeen kylmä fakta on se, että Sipilän hallituksen toimintakyvyistä ei ole paljon jäljellä.

Arvoisa puhemies! Pääministerin ilmoitus jättää useita kysymyksiä ilman vastauksia. Yhteen tärkeään kysymykseen tiedämme vastauksen, vaikka pääministeri Sipilä ei sitä uskaltanutkaan kysyä eduskunnalta: tulos tai ulos.

15.29 Simon Elo sin (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on kyse Suomen tulevaisuudesta. Vaakalaudalla on meidän yhteinen hyvinvointiyhteiskuntamme, jonka perustuksen ovat meitä edeltävät sukupolvet valaneet, jota me rakennamme ja jonka me haluamme seuraavalle sukupolvelle lahjoittaa. Olemme risteyksessä. Joko hyvinvointiyhteiskunta uudistuu tai hyvinvointiyhteiskunta kuolee.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen on välttämätöntä, koska ihmiset eivät nykyisin pääse oikea-aikaisesti hoitoon. Jokainen puolue tässä salissa on tämän tunnustanut. Sosiaali- ja terveyspalveluita on yritetty uudistaa jo 13 vuoden ajan. Jokainen puolue tässä salissa on ollut uudistusta tekemässä. Yhdelläkään puolueella ei ole moraalista oikeutta väittää, että syy epäonnistumiseen on kaikissa muissa puolueissa. [Jukka Gustafsson: Keskustalla oli kyllä!] Tämä hallitus on yhteisesti päättänyt, että sote-uudistuksen pohjaksi luodaan leveämmät hartiat eli maakunnat. Kunnat eivät ole pärjänneet riittävän hyvin niille annettujen sote-velvoitteiden kanssa. Valtiovallan tehtävä on osaltaan varmistaa, että jokainen suomalainen saa yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut. Kun meillä tällä hetkellä on lähes 300 sote-palveluiden järjestäjää, jatkossa järjestäjiä on 18, vähemmän salonkibyrokratteja, enemmän hoitavia käsiä. [Matti Vanhanen: Hyvä!]

Arvoisa puhemies! Maakuntien aloituksen siirtäminen vuodella on tosiasia, joka johtuu useasta syystä. Ymmärrettävä syy on eduskunnan vaatiman huolellisen lainsäädäntötyön kunnioittaminen. Tuomittava syy on puoluepoliittisista syistä johtuva eduskuntakäsittelyn asiaton viivyttäminen. [Välihuutoja] On kestänyt, että sote-valiokunnalla esimerkiksi meni kolme kokouspäivää aikataulusta päättämiseen. [Hälinää] Viivyttämisellä on hintansa. Lisälasku on arviolta 200 miljoonaa euroa, niin kuin edustaja täällä sanoi. Jokainen veronmaksaja voi kysyä itseltään, onko jarruttamisen kitka hintansa väärä.

Vasemmalta on linjattu, että sote-uudistuksen pysäyttäminen on isänmaallinen teko. Vai niin, sillä lailla. [Maria Guzenina: Raiteille saattaminen!] Missä viipyy demareiden, vihreiden ja sosialistien välikysymys? Veikö kissa kielen, vai pitääkö mennä koiran kanssa lenkille? [Välihuutoja] Ovatko kesälomat tärkeämpiä kuin sote-huolenne? Laittakaa perustelut kansanvallan puntariin. Vanhan sanonnan mukaisesti ”sen edestään löytää, minkä taakseen jättää”.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Arvoisa puhemies! Sininen tulevaisuus on yhteistyössä hallituspuolueiden kanssa päättänyt, että suomalaiset saavat sote-palveluihin valinnanvapauden. Näin nykyisestä varakaiden etuoikeudesta tulee kaikkien suomalaisten perusoikeus. Sinisten lähtökohtana on ollut aina se, että yksityinen on renki ja julkinen on isäntä. Luotamme siihen, että suomalainen osaa valita haluamansa palvelut. Ylhäältäpäin on sote-palveluissa syytä neuvoa mutta ei läksyttää. Luotamme siihen, että suomalaiset sote-yrittäjät haluavat tarjota palveluita laadukkaasti ja vastuullisesti. Meille on ollut tärkeää taata, että myös pienyrittäjille tulee mahdollisuudet päästä palveluiden tuottajiksi. Asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti ovat tarpeellisia työkaluja, jotka parantavat erityisesti iäkkäiden ja vammaisten itsemääräämisoikeutta. [Jukka Gustafsson: Sininen uni!]

Sote-uudistus voidaan korjaukset tekemällä, edustaja Gustafsson, viedä perustuslain mukaisesti maaliin. Luonnollisesti korjauksia tehdään ja mallia viilataan vielä senkin jälkeen, kun lait on saatu voimaan. Jo nyt maakunnat tekevät hartiavoimin töitä uudistuksen eteen. Suurin huoli siellä on tällä hetkellä se, että eduskunta ei kykene tekemään päätöksiä. Maakuntien Suomessa ei toivota sote-uudistuksen kaatumista. [Matti Vanhanen: Ei niin!]

Arvoisa puhemies! Punaiset puhuvat, siniset tekevät. [Naurua] Demareiden suurin vihollinen näyttää olevan demarit itse. Suomalaisia ei pidä aliarvioida. [Jukka Gustafsson: Kesäteatteria, kesäteatteria!] He näkevät, että valittu linja toimii. Terveysjonot lyhenevät, kansalaisoikeudet paranevat, hallinto yksinkertaistuu, ja suomalaiset yksinkertaisesti voivat paremmin. [Timo Heinonen: Ja tätä demarit vastustaa!] Uudistukset toteutetaan ja keskeiset taloustavoitteet saavutetaan. Vasemmistopopulismilla ei vaaleja voiteta. [Välihuutoja vasemmalta]

Kolmentoista vuoden jälkeen on aika sanoa: jo riittää. Jo riittää puoluepolitiikointi, jo riittää viivyttely, jo riittää vatulointi. Meidät on äänestetty tekemään päätöksiä suomalaisten parhaaksi. Sellaista sote-mallia tämä hallitus ei voi tehdä, että Antti Rinne sanoisi: "Arvoisa hallitus, nyt se on valmis. Voimme hyväksyä sote-uudistuksen." Mutta vielä tulee se päivä, jolloin siniset lausuvat nämä lämpimät sanat: "Arvoisa oppositio, nyt se on valmis. Voimme hyväksyä sote-uudistuksen. Hyvinvointiyhteiskunta on pelastettu."

15.34 Leena Meri ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on menossa kansallinen sote-tila — kyllä, sote-tila — jonka hallitus on itse aiheuttanut mutta yrittää pistää syyn eduskunnan valiokunnille. [Vasemmalta: Totta!] Sote-syyllisiä on etsitty, ja keskustan ryhmäpuheen kuullessani huomasin, että niitä etsitään edelleen. Oli muuten aikakin, että pääministeri heräsi tästä niin sanotusta sote-unesta ja ymmärsi, että muutoksista pitää saada keskustella myös täällä eduskunnan salissa.

Muistellaanpa vähän menneitä: Marraskuussa 2015 hallitus meinasi ensimmäisen kerran kaatua, mutta keskusta ja kokoomus tekivät silloin nämä kuuluisat lehmänkaupat: toinen sai markkinamallin ja toinen maakunnat. [Välihuutoja] Enää ei edettykään hallitusohjelmaan kirjatun mukaisesti. Perustuslakivaliokunta pysäytti viime kesänä soten etenemisen, koska se oli täynnä merkittäviä ongelmia. Tänä kesänä perustuslakivaliokunta joutui taas toteamaan, että korjattavaa on edelleen. Ongelmia ei oltu saatu kuntoon. Valiokunnat ja niiden asiantuntijat ovat kerta toisensa jälkeen olleet erittäin kriittisiä sote-paketin vaikutuksista. Useat niistä ovat edelleen ratkaisematta.

Hallituksen puolelta on painostettu ja syyllistetty valiokuntia asettamalla täysin epärealistisia aikatauluja, [Simon Elon välihuuto] vaikka ajat sitten olisi ollut nähtävissä, että aikaa ei ole ollut riittävästi. Tämä on ennenkuulumatonta: Suomen historian yksi suurimmis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

ta uudistuksista, jonka merkittäviä puutteita ei ole annettu rauhassa korjata, [Simon Elo: Kolmentoista vuoden!] kun kähmintä on ollut tärkeämpää kuin kansanterveys! Valtavaa uudistusta, joka koskee siis koko kansaa, yli 200 000:ta työntekijää ja 20 miljardin euron pottia verovaroja, on viety läpi painostuksella ja pakottamisella ja täysin epärealistisilla aikatauluilla.

Arvoisa puhemies! Tavallinen kansalainen tarvitsee palveluja. Ne on nyt unohdettu. Palvelut jäivät jalkoihin, kun kähmittiin keskustalle maakunnat ja kokoomukselle tulonsiirto veronmaksajilta ylikansallisille suuryrityksille. [Hälinää] Perussuomalaiset halusivat lähteä siitä, että perusterveydenhuolto laitetaan ensin kuntoon hyvässä yhteistyössä kotimaisten pienten yrittäjien kanssa. Olimme siihen sitoutuneita. Te, hyvä hallitus, ette noudata enää sitä, mitä te aikanaan hallitusohjelmaan kirjasitte meidän kanssamme. Siinä vastaus, kun jatkuvasti huutelette, missä perussuomalaiset olivat mukana. [Simon Elon välihuuto]

Hallituksen äärimmäisen epärealistinen tavoite on tämä 3 miljardin säästö. Tässä ei ole enää mitään totuuspohjaa. Totuus on todennäköisesti saman verran lisäkuluja — kukapa sen tietää, ei ainakaan hallitus. [Ben Zyskowicz: No entäs te?] Silti ei ollut rahaa esimerkiksi perussuomalaisten esittämään 50 euron lääkeomavastuun poistoon pienituloisilta viime syysynä. Haloo! [Naurua] Maaliin pitää päästä — sitä hoetaan — hinnalla millä hyvänsä. Hyvä hallitus, te vaarannatte koko kansan palvelut kähminnällä ja vallanhimolla. Pelkkä aika ei silloin riitä, kun sisällössä on ongelmia.

Hallitus on nyt romuttamassa jo toimiviakin malleja, kun piti korjata vain niitä, joissa on parantamisen varaa. Julkisia palveluita käyttävät eniten lapset, vanhukset ja heikoimmassa asemassa olevat, joilla ei ole työterveyshuoltoa. Näiden ihmisten palveluita hallitus on nyt sekoittamassa entisestään [Ben Zyskowicz: Siis parantamassa!] ja lykkäämässä asiakkaita kansainvälisten suuryritysten pelinappuloiksi. Ei näin.

Arvoisa puhemies! Kansa ei halua tällaista sotea. Kyselyiden mukaan ylivoimainen enemmistö kaataisi sen. Se ei kyllä yllätä, ettei hallitus halua kuunnella kansan tahtoa.

Tämä kähmitty sote-malli on vaarallinen, ja perussuomalaiset sitä tällaisena vastustavat. Ministeri Orpo paljastikin tämän vuoden maaliskuussa, että hallituksen viimekesäinen ministereiden vaihto johtui siitä, että perussuomalaisia ei sote-asioissa voinut paimentaa. Ei voikaan, ei nyt eikä tulevaisuudessa. Ja lisäksi hallituksen on hyvä muistaa, että viimeisen sanan sanoo jälleen perustuslakivaliokunta, joten hallituksen ei pidä nuolaista ennen kuin tipahtaa.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on nyt kansallinen sote-tila.

15.40 Touko Aalto vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä, että hallitus on tunnustanut yhden tosiasian: sote-uudistuksen toteutus viivästyy, koska lakien käsittely kestää. Hallituspuolueiden edustajat ovat kiirehtineet syyttämään eduskuntakäsittelyä viivästyksestä. Tosiasia kuitenkin on se, että sote-uudistus viivästyy, koska hallitus on tuonut eduskuntaan toteuttamiskelvottomia esityksiä. [Eduskunnasta: Oikein!] Niiden korjaaminen edes perustuslain mukaiseksi ottaa aikaa — muista ongelmista puhumattakaan.

Viivästymisen lisäksi hallituksen pitää tunnustaa toinen tosiasia. Hallituksen sote-esitys on ongelmallinen muutenkin kuin toteutuksen aikataulun osalta. Jälleen kerran uudistus on pilattu sillä, että sosiaali- ja terveystalouteen keskittymisen sijaan hankkeeseen koplaataan myös muita ideologisia tavoitteita.

Ongelma ei ole siinä, etteikö nykyinen hallitus olisi tiennyt, mitä pitää tehdä. Hallitusohjelman kirjaukset olivat soten osalta hyvät. Tavoitteeksi hallitus asetti terveys- ja hyvin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

vointierojen kaventamisen, kustannuskehityksen hillitsemisen ja saumattomien hoivaketjujen turvaamisen. Askelmerkitkin olivat vielä hallitusohjelmassa selvät. Ensin piti varmistaa täysi integraatio eli purkaa hallinnolliset raja-aidat sosiaali- ja terveyspalveluiden ja perus- ja erikoissairaanhoidon välillä. Sen jälkeen piti yksinkertaistaa rahoitusjärjestelmää, ja vasta lopuksi piti kehittää jo nykyisinkin olemassa olevaa valinnanvapautta. Näistä tavoitteista ja toteutuksen vaiheistuksesta voin vieläkin olla samaa mieltä.

Mutta eihän hallitus tätä suunnitelmaa noudattanut. Hallitus hylkäsi kaiken sen, mitä viime vaalikausilla on opittu. Järkevän, suomalaisten palvelut turvaavan toteutuksen sijaan hallitus ryhtyi suhmuroimaan. Syntyi se keskustan ja kokoomuksen ”maakunnat mulle ja markkinat sulle” -lehmänkauppa, ja siinä kabinettivehkeilyssä on syy siihen, minkä takia me keskustelemme tästä asiasta yhä tänä päivänä. Kokoomuksen ideologinen pyrkimys avata sote-palvelut hallitsemattomasti markkinoille on ajanut uudistuksen ongelmiin yhä uudestaan ja yhä uudestaan. Markkinamalli on saanut jo kaksi keltaista korttia perustuslakivaliokunnalta. Sen pitäisi jo viimeistään olla suihkukomennuksen paikka. [Antti Lindtman: Eikä tarvitse olla ylituomarikaan!]

Arvoisa puhemies! Pahin tilanne ei ole hallituksen esityksen kaatuminen vaan se, jos nyt lukitaan pitkälle tulevaisuuteen sellainen huono malli, joka ei toteuta uudistukselle asetettuja tavoitteita mutta joka pitää sisällään valtavat riskit. [Vasemmalta: Kyllä!] Jos hallitus on valmis saattamaan uudistuksen loppuun parlamentaarisella yhteistyöllä, asiantuntijatiitoon nojaten ja uudistukseen alkuperäisiä tavoitteita toteuttaen, vihreät ovat valmiita yhteistyöhön. Hämmästelinkin hallituksen lyhytnäköistä ajattelua. Te ette jätä mitään muuta vaihtoehtoa seuraavalle hallitukselle kuin korjata tuo esitys oikealle uralleen. Siksi jo tehdyn työn jatkaminen yhdessä opposition kanssa olisi kestävin tapa kulkea eteenpäin. Ajatuksen parlamentaarisesta yhteistyöstä ei pitäisi olla vieras. Sitähän keskusta viime vaalikaudella äänekkäästi vaati. Harmi vain, että oppositiopuolueen johtaja Sipilän vaatimus parlamentaarisesta yhteistyöstä unohtui, kun oppositiopuolueen johtaja Sipilästä tuli pääministeri Sipilä. [Vasemmalta: Se oli silloin!]

Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta voidaan yhä viedä eteenpäin järkevästi. Kaikkea työtä ei tarvitse, eikä pidä, heittää hukkaan. Nyt olisi viisainta keskittyä suomalaisten sote-palveluiden uudistamiseen ja hylätä nämä muut sivupolut. Vihreiden resepti on yksinkertainen: 1) Luodaan itsehallinnolliset maakunnat, joilla on vaaleilla valitut päättäjät, ja ryhdytään välittömästi valmistelemaan niille verotusoikeutta. 2) Siirretään näille maakunnille vain ja ainoastaan kuntien ja kuntayhtymien sote-palvelut. Tämä kahden ainesosan resepti yksinkertaistaa rahoitusta ja takaa maakunnille mahdollisuuden kehittää palveluita ja saumattomia hoivaketjuja eli integraatiota. Kun integraatio toimii, saadaan myös kustannussäästöjä ja edistetään ihmisten terveyttä. Kun maakunnilla on verotusoikeus, on niillä todellinen itsehallinto. [Kari Uotila: Sehän keskustalle sopii!]

Hylätään siis kokoomuksen ajama markkinamalli ja keskustan ajama ympäristöhallinnon alasajo. Ei ole mitään järkeä yrittää ahtaa näin suureen uudistukseen kahden päähallituspuolueen ideologisia lempilapsia. Hylkäämällä nämä ideologiset karikot ja keskittymällä sote-uudistuksen alkuperäisiin tavoitteisiin Suomi pääsee eteenpäin. Jos tämä hallitus, arvoisa puhemies, ei siihen pysty, on seuraavan hallituksen tämä asia hoidettava loppuun asti.

15.45 Aino-Kaisa Pekonen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset ansaitsevat toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut. Siksi tarvitaan oikeudenmukainen sote-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

uudistus, joka parantaa jokaisen suomalaisen palveluita, kaventaa terveyseroja ja hillitsee kustannusten nousua. Tätä on yritetty tehdä jo yli kymmenen vuotta, mutta valmista ei ole tullut. Toki asiakin on vaikea.

Mutta miten tässä taas kävi näin? Hallitus on toiminut väärin kerta toisensa jälkeen. Ensimmäinen virhe oli, että tämän mittaluokan uudistusta ei lähdetty tekemään kaikkien puolueiden yhteistyönä vaan yksin perusporvarihallituksen voimin. Nyt hallituksen enemmistö on ehkä kaksi edustajaa.

Toinen virhe oli asiantuntijoiden ja laadukkaan lainvalmistelun ohittaminen ja kesken-eräisten lakiesitysten jääräpäinen puskeminen eteenpäin. Onneksi meillä on Suomessa perustuslakivaliokunta, joka varmistaa valmisteluvaiheessa perusoikeuksien toteutumisen. On väärin syyttää eduskuntaa uudistuksen viivästyttämisestä, kun syy on hallituksen, joka kerta toisensa jälkeen tuo eduskuntaan huonosti valmisteltuja ja perustuslaillisia ongelmia sisältäviä esityksiä. Kun valinnanvapausmallin 103:sta pykälästä 53 vaatii korjausta, ei ole kyse sote-uudistuksen viivyttämisestä vaan ala-arvoisesta lainvalmistelusta.

Kolmannen virheen Sipilän hallitus teki, kun se asetti oman aikataulunsa kunnollisen käsittelyn edelle. Hallitus ajaa laput silmillä markkinamalliaan, joka ei läpäise perustuslaillista arviointia. Nyt käsittelemme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hallituksen vastinetta, ja se ottaa oman aikansa. Ja siksi olemme nyt tässä. Oppositio vaati pääministerin ilmoitusta esityksestä jo viime viikolla, mutta silloin se ei käynyt. A-studiossa pääministeri kertoi tuovansa esityksestä tiedonannon, mutta ilmeisesti kantti ei kestänyt luottamusäänestystä asiasta, ja suunnitelma vaihtui taas lennossa.

Aikataulun sijaan olisi kuitenkin tärkeämpää keskustella sote-uudistuksen sisällöstä. Meidän pitää keskustella siitä, miten ihmiset pääsevät hoitoon ilman jonoja ja lompakon paksuudesta riippumatta. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Kansalaisten yhdenvertaisten oikeuksien toteutuminen on paljon tärkeämpää kuin vaalien siirtyminen eteenpäin joillakin kuukausilla.

Suurimman virheen Sipilän hallitus kuitenkin teki heti kautensa alussa. Kohtalokkaan lehmänkauppayön pimeinä tunteina syntynyt markkinamalli on kelvoton. Integraatio ei toteudu, palveluketjut hajoavat, kustannukset kasvavat, ja palvelut heikkenevät. Nyt kokoomus yrittää venyttää perustuslakia mielensä mukaiseksi valinnanvapauden vaiheistuksen osalta ja keskusta kiirehtii maakuntavaaleja palveluiden laadun kustannuksella. Käräjäksi ovat joutumassa ne kaikki tavalliset suomalaiset, joiden sosiaali- ja terveyspalvelut heikkenevät, mikäli uudistus tällaisena pusketaan läpi muutaman äänen enemmistöllä.

Arvoisa puhemies! Sote-sotkun muuttuminen tällaiseksi farssiksi on häpeällistä, suomalaiset eivät ansaitse tätä. Hallituksen sote-mallin vaihtoehto ei ole tekemättä jättäminen vaan toimiva uudistus. Integraatio toteutuu parhaiten, kun vastuu niin palveluiden järjestämisestä kuin tuottamisesta siirretään yhdelle taholle, esimerkiksi maakunnille. Nyt käsitellyssä olevat muut lait voidaan käsitellä normaalisti, jos kyseenalainen ja perustuslain vastainen markkinamalli tässä vaiheessa jätetään pois ja maakunnille annetaan verotusoikeus sekä luovutaan budjettileikkurista. Tähän asti alueilla tehty valmistelu ei mene hukkaan, vaan sen pohjalle voidaan rakentaa parempi uudistus.

Lisäksi me haluamme poistaa terveyskeskusmaksut ja uudistaa hoitotakuuta niin, että kiireettömään hoitoon pääsisi viikossa, että apua saa silloin, kun on huoli. Suomalaisien palvelut olisivat turvassa, ja jokaisesta pidettäisiin huolta. [Timo Heinonen: Valinnanvapaus on siihen ratkaisu!] Tämä toki maksaisi mutta paljon vähemmän kuin hallituksen markkinamalli.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Uudistuksen korjaaminen vaatisi kompromissikykyä hallitukselta, ja ehkä hintana olisi poliittisten kasvojen menetys, mutta se on pieni hinta isänmaan ja kansalaisten puolustamisesta.

15.50 Anna-Maja Henriksson r (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Mikä on tärkeintä: nopeasti läpi runnottu maakuntauudistus vai huolellisesti valmisteltu ja käsitelty sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus? [Timo Heinonen: Jälkimmäinen!] Vastauksen pitäisi olla itsestäänselvä mutta ei sitä kuitenkaan ole ollut, kun tätä hallituksen soutamista ja huopaamista on joutunut seuraamaan. Onneksi sosiaali- ja terveysvaliokunta teki eilen ainoan oikean päätöksen. Maamme ei ole missään poikkeustilassa, terveydenhuoltomme ei ajaudu kriisiin, vaikka sote-uudistus siirtyy eteenpäin.

Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että Suomi on ja on ollut ja on edelleen maailman kolmanneksi tehokkain maa, ja tämä tuli esille vuonna 2016, kun vertailtiin eri maiden terveydenhoitoon pääsyä ja hoitoa. Tästä on pidettävä kiinni myös jatkossa. Siksi sote-uudistuksen vaikutukset on arvioitava tarkkaan.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että kaikille valiokunnille annetaan työrauha ja riittävä aika. Esimerkiksi myös lakivaliokunnan on rauhassa saatava käsitellä soteen liittyviä oikeusturvakysymyksiä. RKP:n mielestä on siksi täysin ennen aikaista alkaa tässä vaiheessa lyömään lukkoon mahdollisten maakuntavaalien aikatauluja. Marssijärjestyksen pitäisi olla se, että ensin kuullaan asiantuntijoita ja sitten tehdään tarvittavat muutokset esitykseen. Muutoksia tarvitaan paljon, jotta hallituksen esitys saadaan perustuslain mukaiseksi. Vasta viimeiseksi on syytä ottaa kantaa vaalien ajankohtaan — siis jos hallituksen sote-uudistus ylipäätyksensä hyväksytään.

RKP:n mielestä on erittäin valitettavaa, että Suomen historian suurinta uudistusta yritetään viedä läpi pienimmällä mahdollisella enemmistöllä. Ainoa kestävä tapa olisi nyt valmistella sote-uudistus parlamentaarisella pohjalla maaliin.

Arvoisa pääministeri, noin kuukausi sitten sanoitte STT:n mukaan, että maakuntavaalien ajankohta on pelkkä tekninen kysymys, joka ratkaistaan sitten, kun sote-lait on saatu valmiiksi. Mikä tässä kuukauden aikana on muuttunut? Miksi hallituspuolueet taas menevät vaalien ajankohta edellä ja samalla myös sitovat eduskunnan tiettyyn käsittelyaikatauluun?

Arvoisa pääministeri, RKP myös kehottaa, jälleen kerran, hallitusta notifioimaan valinnanvapauslakiesityksensä EU-komissiolle. Nyt kun sote-uudistuksen aikataulut siirtyvät, on vielä vähemmän syytä olla notifioimatta. RKP:n mielestä esitys on notifioitava, jotta tataan oikeusvarmuus ja jotta veronmaksajien rahoilla ei pelata uhkapeliä.

Värderade talman! Regeringen målar upp olika slags hotbilder. Den säger att framskjutningen av vårdreformen kommer att kosta 200 miljoner euro. Vad baserar sig den här siffran på, det kan man fråga sig. Samma regering har hittills struntat i det mesta vad gäller sakkunnigas syn på vårdreformens kostnadseffekter. Regeringen säger att vårdreformen ska stävla kostnaderna med 3 miljarder euro, men till exempel riksdagens finansutskott anser att regeringens siffror saknar grund. Risken är tvärtom att vårdreformen ökar kostnaderna. Samtidigt vet vi att förtroendet för vårdreformen är minimalt, oron desto större, och med all rätt.

Finländarna förväntar sig och förtjänar en vårdreform som gör vården bättre på båda nationalspråken, inte sämre, som inte söndrar det som är bra utan fixar det som inte fungerar.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Människorna vill se fler läkare, inte mer förvaltning. Vi vet också att många sakkunniga anser att vårdreformens målsättningar inte kommer att uppfyllas. Däremot har regeringen tyvärr redan nu försämrat servicen på många orter genom att gå hårt åt vårt lands kretssjukhusnätverk.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden riveistä on syyllistetty sosiaali- ja terveysvaliokuntaa jahkailusta, vaikka sekä edustajat että virkamiehet ovat tehneet pitkää päivää jo kauan. Hallituksella olisi kuitenkin peiliin katsomisen paikka. On syytä kysyä, miksi ylipäänsä ollaan tässä tilanteessa. Onko se eduskunnan vika? Ei. Hallitus voi vain ja ainoastaan syyttää itseänsä. Hallitus toi eduskuntaan todella huonosti valmistellun ja perustuslain vastaisen esityksen keväällä 2017, ja tiedämme, miten kävi: perustuslakivaliokunta antoi hallituksen esitykselle täystyrmäyksen noin vuosi sitten. Tämän takia sote-uudistuksen eteneminen pysähtyi ja eduskunta sai odottaa uutta esitystä vajaat yhdeksän kuukautta. Hallituksen nykyinenkin valinnanvapausesitys sisältää noin kaksikymmentä perustuslainvastaisuutta. Ei ole eduskunnan tai perustuslain vika, että hallitus valmistelee esityksensä huonosti.

15.56 Peter Östman kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen on tärkeää, on hallituksen ajaman mallin polku ollut kivinen. Perustuslakivaliokunta, monet asiantuntijat ja myös muun muassa Kuntaliitto ovat esittäneet korjattavia kohtia hallituksen sote-lakiesityksiin ja korostaneet riittävän valmisteluajan merkitystä. Siinä mielessä lisäaika massiivisessa uudistuksessa on tarpeen.

Kristdemokraterna anser att regeringen avgett de omfattande lagpropositionerna alldeles för sent, och, bästa värderade talman, även om utskottets medlemmar hade sprungit med spikskorna på hade inte tiden räckt till. Riksdagsgruppen i KD anser att det är viktigt att riksdagen får den tid som behövs för en grundlig behandling i utskotten.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta linjasi viime kesänä uudistuksen olevan välttämätön, kiireellinen ja tärkeä. Lääkäriin ei pääse, perusterveydenhuolto rapautuu, vanhusenhoito on monin paikoin retuperällä, lääkkeisiin ei ole varaa, asiakasmaksut nousevat, saattohoitoon ei pääse.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut mittavat lakiesityksensä valitettavan myöhään. Uudistuksen siirtyminen uudelleen ja uudelleen on tästä väistämätön seuraus. Ja vaikka valiokunnissa olisi juostu piikkarit jalassa, ei aika olisi riittänyt. [Jukka Gustafsson: Hyvin sanottu!] Pidämme tärkeänä, että eduskunta saa tarvitsemansa ajan asian huolelliseen käsittelyyn valiokuntakuulemisineen.

Uudistuksen rahoituslaskelmissa on suuria puutteita. Hallitus ei ole kyennyt antamaan kattavaa ja uskottavaa arviota uudistuksen kustannuksista. Merkittäviä kustannusriskejä liittyy erityisesti valinnanvapauteen ja palkkojen harmonisointiin. Sote-rahoituksen leikkurijärjestelmä ei toimi, sillä jokaiselle suomalaiselle tulee kaikissa tilanteissa turvata riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Mahdolliset säästövaikutukset on jätetty uudistuksen toimeenpanon varaan. Huonosti toteutettu maakunta- ja sote-uudistus voi pahimmillaan johtaa merkittävään julkisten menojen kasvuun tavoiteltujen säästöjen sijaan. [Ben Zyskowicz: Siksi se pitääkin toteuttaa hyvin!] Kristillisdemokraatit painottavat, ettei eduskunta voi antaa avointa valtakirjaa uudistukselle, jonka todellisia kustannuksia ei pystytä arvioimaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit olisivat rakentaneet sote- ja aluehallintouudistuksen toisin. Uudistuksen alkuperäiset tavoitteet — terveyserojen kaventaminen, hoitoonpääsyn nopeuttaminen, integraation parantaminen ja kustannusten hillintä — eivät uudistuksessa toteudu. Mittavan ja riskialttiin kertauudistuksen sijaan kristillisdemokraattien mallissa uudistus olisi tapahtunut porrastetusti ja vaiheittain ja osittain nykylainsäädännön puitteissa. Monilla alueilla mittava rakenneuudistus on jo käynnissä. Joillakin alueilla hallituksen sote-uudistus tulee voimaan tullessaan repimään erilleen jo integroidut palvelut ja rikkomaan sujuvat hoitoketjut.

Uudistuksessa kaikkein keskeisintä on huolehtia siitä, että sairastunut pääsee lääkäriin, yksin kotona asuva tai ympärivuorokautista hoivaa saava vanhus saa avun, jota tarvitsee, ja vammaisen riittävän tuen arkielämäänsä. Sosiaali- ja terveyspalvelut ennaltaehkäisevine palveluineen kuuluvat myös kaikkein pienituloisimmille. Uudistamisen onnistumista mitataan palveluiden saatavuudella ja laadulla ja sillä, vastaako se asiakkaan tarpeisiin, ei sillä, miten hallinto on rakennettu. Tarvitsemme aitoa välittämistä ihmisistä uusien rakenteiden sijaan. Jos tämän rakentamiseen tarvitaan lisää aikaa, tuemme sitä mielellämme.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Nykyjärjestelmän puutteista huolimatta taloudelliset syyt eivät aja Suomea tekemään hätäkohtia ratkaisuja. Suomi on 36 eurooppalaisen maan terveydenhuollon kustannustehokkuusvertailussa ykkössijalla ja sairaanhoidon laadussa kuudennella sijalla. Ykkössijaa ollaan kiireellä ”korjaamassa” keinoilla, joilla Ruotsin terveydenhoidon kustannukset kasvoivat ja hoitoonpääsy vaikeutui.

Puhemies Paula Risikko: Nyt on ryhmäpuheenvuorot pidetty, ja sitten kaksi ministeriä on pyytänyt puheenvuoron, ministerit Vehviläinen ja Saarikko. — Ministeri Vehviläinen, olkaa hyvä, 5 minuuttia enintään.

16.02 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Haluan kommentoida tätä keskustelua, ja ensinnäkin totean edustaja Rinteen ja vähän muidenkin oppositiopuolueiden edustajien puheenvuoroista, että ne sisälsivät huomattavan paljon prosessi- ja aikataulukritiikkiä, eivät niinkään asiaan liittyvää keskustelua ja rakentavia ehdotuksia, puhumattakaan siitä, että niissä olisi esitelty omaa mallia. [Välihuutoja vasemmalta — Kari Uotila: Sehän on hallituksen malli, joka siirtyy! — Puhemies koputtaa]

Mutta itse asiassa haluaisin todeta sen, että sen sijaan, että me täällä toinen toisiamme syyllistämme tai syyttelemme, meidän ehkä kannattaisi siitä huolimatta hakea niitä yhteisiä nimittäjiä, joita löytyy tästä hallituksen mallista, [Jukka Gustafsson: Kuulitteko Kaikkosen puheenvuoron?] ja voin tuoda tässä esille muutaman esimerkin ajatuksista, joista minulle on tullut tämän vaalikauden aikana käsitys, että myös oppositio ne jakaa. Muutamia esimerkkejä: Sote-uudistus pitää tehdä. Tärkeintä on ihminen ja hänen tarvitsemansa palvelut. Sote-palveluiden järjestämiseen tarvitaan kuntia laajempia hartioita. Perustason ja erikoistason sote-palvelut laitetaan samalle järjestäjälle. Sote-kustannusten nousukäyrää pitää taittaa. Sote-tietojärjestelmiä pitää yhtenäistää. Hallintoa tulee selkeyttää ja virtaviivaistaa. Kansanvaltaa on vahvistettava, ja päättäjät on valittava suorilla kansanvaaleilla. Tässä oli aika monta meille yhteistä nimittäjää, ja arvelen, että katsojia kyllä kiinnostaa se, mistä me olemme yhtä mieltä, eikä niinkään se, mistä ollaan eri mieltä.

Sitten muutama kommentti yksittäisiin puheenvuoroihin:

Ensinnäkin sekä vihreiden, vasemmistoliiton että RKP:n puheenvuoroissa haikailtiin parlamentaarisen valmistelun perään. Meistä aika moni tästä salista oli viime vaalikauden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

lopussa eduskunnassa, kun sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kaatui parlamentaarisesti valmisteltu malli, [Kari Uotilan välihuuto] joten haluan todeta sen, että parlamentaarinen valmistelu ei sinänsä takaa yhteistä näkemystä. Kun olen kuunnellut tämän vaalikauden, kolmen vuoden ajan, eri puolueiden kantoja siitä, mikä on tärkeää — monelle puolueelle on tärkeää, että on verotusoikeus, osalle puolueista on tärkeää valinnanvapaus, osalle maakuntien määrä on tärkeä, osalle joku muu asia — niin sanon, että siitä ei aivan helpolla yhtenäistä pakettia tule.

Sitten seuraava asia, josta haluan todeta ja jota olen kuunnellut hieman huolestuneena jo aiemminkin, ja se toistui tässäkin salissa: se, että kyseenalaistetaan meidän ministeriöiden virkamiesten valmistelu. [Välihuutoja vasemmalta] Olen kolme vuotta katsonut aika läheltä sitä valmistelua, sekä valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön että muiden ministeriöitten virkavalmistelua, ja he tekevät sitä virkavastuulla, äärimmäisen huolellisesti, paneutuneesti. En voi uskoa sitä, että te samat henkilöt — täälläkin on monia valtioneuvoston jäsenenä aiemmin olleita — ilkeäisitte olla arvostelemassa siellä valtioneuvoston piirissä omia virkamiehiänne samalla tavalla kuin te teette täällä. [Välihuutoja vasemmalta] En pidä sitä kovinkaan hyvänä.

Sitten mitä tulee RKP:n Henrikssonin puheenvuoroon, maltilliseen puheenvuoroon kaiken kaikkiaan, niin siitä haluan todeta, kun otitte esille, että hallitus menee tässä vaalipäivämäärä edellä, että se ei todellakaan pidä paikkaansa, mutta kun tämä on näin laaja uudistus ja tämä on siirtymässä vuodella eteenpäin, niin katsomme, että myös meillä itsellämme, hallituksella, pitää olla oikeus kertoa, mikä meidän tavoitteemme on sen suhteen, milloin ne vaalit pidettäisiin. Mutta se ensimmäinen maakuntavaalipäivä on totta kai eduskunnan käsissä. Täällähän on koko paketti käsiteltävänä, ja me tulemme tuomaan vastineella tänne eduskuntaan myös voimaannapolain muutokset, joita tämä vuoteen 2021 siirtäminen tarkoittaa, ja siinä kerromme oman käsityksemme siitä, milloin vaalit tulisi järjestää. Mutta kuten sanoin, eduskunta päättää siitä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta omassa mietinnössään sitä arvioi, ja sitten perustuslakivaliokuntakin sitä katsoo, ja sitten täällä salissa yhdessä päätämme.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Saarikko, enintään 5 minuuttia.

16.07 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Ensiksi matkasta kohti maalia: On oikeutettua ja osin ymmärrettyä, että tämä keskustelu on paljolti täällä kilpistynyt ison uudistuksen prosessin äärelle, sen puolustamiseen ja siitä syyllistämiseen. On aivan selvää, että vuosien valmistelun aikana itse kukin puolue, nyt vuorollaan tämä hallitus, vastaa siitä, että sote-uudistuksen valmistelu ei kaikilta osin ole ollut tyylikästä ja me olemme tehneet virheitä. Poliitiikan uskottavuus ja kaikki se, miksi tätä tehdään, on aika ajoin matkan varrella jäänyt sivuun.

Ymmärrän prosessikritiikin mutta samalla haastan meitä kysymään ja keskustelemaan itse uudistuksen tarpeesta. Mikä on mallinne, sosiaalidemokraatit? Vielä vuosi sitten totesitte: kaikki käy, jos valinnanvapauden yhtiöittäminen poistetaan. Se tapahtui. Mikä on kantanne nyt?

Oli ilo kuulla, että esimerkiksi vihreiden ryhmäpuheenvuorossa taas todettiin selkeästi, että oikeastaan ne elementit, joihin nyt tämän hallituksen ratkaisu sote- ja maakuntauudistukseen perustuu, saavat teiltä tuen. [Kari Uotila: Ilman markkinamallia!] Mitä tulee mainittuun markkinamalliin, jota vasemmalta laidalta monta kertaa on nostettu esiin, olen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

miettinyt sitä paljon, valitsemaanne termiä, jolla hallitusta leimaatte. Miten voi avata markkinat maassa, jossa markkinat ovat jo auki? [Kokoomuksen ryhmästä: Aika hyvä kysymys!] Miten voi avata sosiaali- ja terveydenhuollon markkinat yksityisille palveluille, jos maassamme on yli miljoona ihmistä ottanut yksityisen terveydenhuollon vakuutuksen ja monet kunnat ovat ulkoistaneet koko palvelujärjestelmänsä vailla valinnanvapautta yksityisen ja julkisen väliltä? [Ben Zyskowiec: Erittäin hyvä kysymys!]

Arvoisa puhemies! Tämän uudistuksen perusytimessä on peruspalvelujen puolustaminen. Nostan vain kaksi esimerkkiä lyhyesti esiin siitä, miksi minusta tämä uudistus on valtavan tärkeä.

Ensinnäkin edustaja Antti Rinteenkin mainitsema lastensuojelu: Tämän päivän perheiden ongelmat ovat valitettavan monisyisiä, ja sosiaalityön ammattilaiset ovat kimuranttien tilanteiden edessä ratkoessaan, mitä pitäisi tehdä. On oikein ja kohtuullista, että on maakuntien kokoiset laajemmat vastuualueet, joissa moniammatillinen yhteistyö on paljon paremmin mahdollista kuin tänä päivänä.

Vanhuspalveluiden osalta — itse asiassa minun mielestäni tämän uudistuksen kaikkein keskeisin motiivi ja motivaatiotekijä — [Vasemmalta: Entä rahat siihen?] on aivan oikein saamieni kansalaispalautteiden pohjalta, että laatu ja sillä kilpailu asettuu tärkeämpään asemaan tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu, että eduskuntaa vaivaa rohkeus päätää. Tämä on valtavan iso ratkaisu Suomelle, eikä se ole riskitön eikä se ole täydellinen. Meitä vaivaa kipu siitä, että kukaan ei voi löytää sellaiseen toivomaahan, jossa olisi täydellisiä ratkaisuja, eikä ainakaan sellaiseen, jossa ison uudistuksen kaikki yksityiskohdat miellyttäisivät, varmastikaan edes kaikkia hallituspuolueiden edustajia. [Maria Guzeninan välihuuto] Meidän on siedettävä epätäydellisyyttä. — Edustaja Guzenina, en pidä eduskuntaa pilkkanani ja toivon, että myöskään täällä salissa kukaan ei moittisi niin voimakkain sanakääntein virkavalmistelua, jonka... [Maria Guzeninan välihuuto] — Osaltanne, edustaja Guzenina, tekin olitte sitä vetämässä. Toivon, että esitätte arvionne, onko suomalainen virkavalmistelu laadutonta. [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Totean lopuksi vielä sen, että on oleellista huomata, että moni kannattaa uudistusta, josta kaikilta osin emme ole yhtä mieltä, mutta meiltä edellytetään nyt rohkeutta tehdä päätöksiä. [Hälinää]

Puhemies Paula Risikko: Sitten me aloitamme debattikeskustelun. Kaikkia niitä edustajia, jotka haluavat osallistua tähän keskusteluun, pyydän varaamaan puheenvuoron painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Aloitetaan näillä ryhmäpuheenvuorojen pitäjillä, edustaja Kaikkonen.

16.11 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition tehtävä on esittää kritiikkiä. Täytyy sanoa, että siinä nykyinen oppositio on kyllä todella hyvä, suorastaan erittäin hyvä, varsinkin määrän suhteen. Mutta, arvoisa puhemies, opposition tehtävä on esittää myös vaihtoehtoja, ainakin niin itse ajattelen. Siinä oppositio ei ole ihan niin hyvä. Jotkut ryhmät sitä täällä sentään edes yrittivät, hyvä niin. Mutta miten toimi suurin oppositioryhmä SDP? Kuultiinko SDP:n ryhmäpuheessa jotain SDP:n vaihtoehdosta? [Oikealta: Ei!] Ei, se sisälsi pelkkää kritiikkiä, haukkumista, räksytystä. SDP:n puhe, arvoisa puhemies, ei sisältänyt yhtä kappaletta, ei yhtä riviä, ei yhtä sanaa teidän vaihtoeh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

dostanne. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Arvoisa puhemies, herää kysymys, miksi ei. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

16.12 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta tuntuu, että ihmiset ovat lopen kyllästyneitä kuulemaan tässä salissa ja eduskunnassa käytävää loputonta riitelyä ja kinastelua niin tärkeästä asiasta kuin ihmisten terveys- ja sosiaalipalvelujen järjestämisestä. Se viesti, joka minulle tulee, on se, että tekkää jo valmista, viekkää tämä maaliin, [Paavo Arhinmäki: Ai jaa!] tekkää uusi järjestelmä, jolla ihmiset pääsevät hoitoon sieltä jonoista ja saavat asianmukaista hoitoa. Ja se on meidän tehtävämme, eikä riitelemine ja kinastelu.

Täällä on monessa puheenvuorossa tuotu esille se, että tämä markkinamalli, joksi te kutsutte tätä mallia, työntää ihmisiä pönkittämään kansainvälisten terveysyritysten tuottoja. [Paavo Arhinmäki: Näin se on!] Mutta siitähän tässä ei ole kysymys. Tässä annetaan ihmisille mahdollisuus valita. Muun muassa te, edustaja Meri, voitte sitten valita, minkä yrityksen palveluja te menette käyttämään. Älkää, hyvät ihmiset, menkö pönkittämään niitä yrityksiä, joita ette halua tukea ja kannattaa.

16.14 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP on useamman keran esittänyt vaihtoehtonsa.

Mutta ministeri Vehviläinen, teille minun täytyy sanoa se, että ensimmäinen työ, jonka tämä hallitus teki, oli opposition syrjäyttäminen pois tästä valmistelusta täydellisesti. Te olette halunneet rakentaa tämän lehmänkaupan kokoomuksen ja keskustan välillä, maakunta- ja markkinamallin toteutuksen, ja sen takia ette ole halunneet oppositiota mukaan tähän keskusteluun. [Ben Zyskiewicz: Tässäkö syy?]

Arvoisat ministeri Saarikko ja ministeri Vehviläinen, SDP ei ole syyttänyt virkamiesvalmistelua. Kysymys on siitä, että se valmistelu, jota ministeriössä on tehty, on tehty äärimmäisellä kiireellä, liian kiireellä, ja täydellisessä poliittisessa ohjauksessa sillä tavalla, että se on käytännössä johtanut ihmisten loppuunpalamiseen ministeriössä. Olkaa rehellisiä itsellenne tässä asiassa.

Ministeri Saarikko, toivon todellakin, että te olette ymmärtänyt, että sosiaalidemokraattinen puolue haluaa tehdä uudistuksen tässä yhteiskunnassa liittyen sosiaali- ja terveyspalveluihin. [Puhemies: Aika!] Kysymys on vain siitä, millä tavalla se toteutetaan. [Ben Zyskiewicz: Miksi ette kerro?]

16.15 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän demareiden vaihtoehto tuli selväksi edustaja Harakan suulla: isänmaallinen teko on kaataa sote-uudistus. [Naurua — Välihuutoja] Se on demareiden vaihtoehto. Vai eikö edustaja Harakka edusta demareiden linjaa? Sitä pitää sitten kysyä.

Olin ajatellut, etten yhtä puoluetta puheenvuorossani mainitse lainkaan, mutta sen verran paksua väitettä tuli edustaja Mereltä, että täytyyhän se yksikin puolue, perussuomalaiset, nyt tässä mainita. Ja vielä kun RKP:kin sanoi saman linjauksen, minkä perussuomalaiset ovat tehneet, eli että EU-notifikaatio pitää Brysselin byrokraateilta saada, lupa tämän uudistuksen tekemiseen, niin onhan tässä syntynyt tällainen suomenruotsalaisten ja suomenkielisten perussuomalaisten epäpyhä allianssi sote-notifikaation osalta. Kummatkin haluavat kysyä Brysselin byrokraateilta asiasta, josta mikään muu unionin maa ei ole kysynyt. Ruotsilla on ollut kymmenen vuotta sote-uudistus tehtynä, eikä ole kysytty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Mutta haluan kysyä vielä arvoisalta pääministeriltä: muistanko oikein, että perussuomalaisetkin olivat hallituksessa marraskuussa 2015? [Mika Niikko: On perussuomalaisiin ikävä Elolla kyllä nyt!]

16.16 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tottunut siihen, että tietty ryhmä, joka halusi meistä erkaantua, tekee politiikkaa meitä haukkumalla, enkä viitsi siihen panostaa. Panostan mieluummin meidän omaan politiikkaamme.

Toin puheessani esille, että perussuomalaiset halusivat lähteä siitä, että perusterveydenhuolto laitetaan kuntoon yhteistyössä pienten yrittäjien kanssa. Tänään oli Ylellä taas juttua kansainvälisestä tutkimuksesta, että Suomen terveydenhuollolla on maailman paras hinta—laatu-suhde ja muualla ei ole päästy tällaiseen kustannustehokkuuteen. Ministeri Saarikko, peräänkuulutitte hyvää ja ehkä täydellistä mallia, jota ei ehkä ole. Mutta onko meillä jo aika pitkälle sellainen malli, pitäisikö meidän pysähtyä siinä? Viekö tämä uudistus meitä jo niin paljon, että me emme edes huomaa, mitkä osat meillä ovat toimivia? Tässä tutkimuksessa korostettiin sitä, että perusterveydenhuollossa on niitä ongelmia ennaltaehkäisyssä. Olemmeko me muuttamassa kaikki ja tuhlaamassa rahaa vain sen takia, että tehdään nyt tämä tietty tulos ja koplaus? Ihan aidosti, [Puhemies koputtaa] käsi sydämelle, miten se on?

16.17 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Saarikko toivoi järkevää keskustelua. Olen täysin samaa mieltä. Uudistuksessa surullisinta on se, että jos valtiosääntöoikeuden asiantuntijoita, koko uransa sosiaali- ja terveyspalveluiden parissa työskennelleitä ihmisiä, professoreita ja asiantuntijoiden varoituksia olisi kuunneltu, tältä farssilta olisi välttytty. Jatkuva väärä pelitapa on nimenomaan se Sipilän hallituksen kohtalo.

Ministeri Vehviläinen teki omassa puheenvuorossaan sen viimeisen oman maalin syyttämällä oppositiota, että ei ole vaihtoehtoja, kun ensinnäkin kehuin hallitusohjelman alkuperäiset sote-kirjaukset, sitten tarjosin yhteistyön kättä ja kuvasin vihreiden vaihtoehdon. Nyt kysynkin suoraan pääministeriltä: voisimmeko yhdessä toteuttaa sote-uudistuksen alkuperäisten hallitusohjelmakirjausten pohjalta ja alkuperäisten uudistuksen tavoitteiden kautta?

16.18 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa perustuslakivaliokunnan lausunnossa nostetaan esiin muun muassa kaksi hyvin olennaista korjattavaa asiaa: uudistuksen rahoitus ja vaiheistus. Kohtuuton menoleikkuri ei saa vaarantaa perustason sosiaali- ja terveyspalveluita, ja maakuntien on oltava pystyssä ja toiminnassa ennen kuin sosiaali- ja terveyspalveluita voidaan avata markkinoille. Näihin ei kuitenkaan puututa hallituksen vastineessa riittävästi. Kiirehtiminen uhkaa nyt kansalaisten perusoikeuksia. Tässä hallituksen vastineessa määritellään ne kriteerit, joilla maakunta voi siirtää palvelut markkinoille etujassa, mutta siitä puuttuvat ne kriteerit, joiden perusteella maakunta voisi anoa lykkäystä. Samoilla kriteereillä mennään. Minun mielestäni, ministeri, tässä on kyllä ihan perustelut hylätä tämä koko markkinamalli. Tässä on niin paljon ongelmia, ja tähän liittyy erittäin paljon isoja kysymyksiä.

16.19 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Här har oppositionens egna alternativ efterlysts, och jag kan säga att SFP:s eget alternativ är att hål-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

la den här reformen enkel: för över hälsovården till sjukvårdsdistrikten, låt socialvården vara kvar i kommunerna, gör lite starkare kommuner. Inte behöver vi en ny landskapsförvaltning i det här landet. Vi lever alldeles bra utan en sådan. Det är vård och läkare som behövs, inte ny förvaltning och nya förvaltningsstrukturer.

Arvoisa puhemies! Palaan tähän EU-notifikaatioasiaan ja totean edelleen, että perustuslakivaliokunta on antanut nyt hallitukselle hyvän reittioppaan. Perustuslakivaliokunnan lausunto on sellainen, että sitä kannattaa nyt lukea kunnolla, huolella, ja ottaa se vakavasti. Maan parhaimmat EU-oikeuden asiantuntijat ovat olleet sitä mieltä, että nyt pitäisi tämä malli notifioida sen takia, että saadaan oikeusvarmuus, sen takia, että voidaan olla varmoja siitä, että tässä ei mene veronmaksajien rahoja taivaan tuuleen. Arvoisa hallitus, aiotteko noudattaa näitä ohjeita, aiotteko noudattaa myös perustuslakivaliokunnan lausunnon ohjeita?

16.20 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pääministerin kanssa samaa mieltä siinä, että Suomen ja poliittisen järjestelmän, siis meidän kaikkien, on pystyttävä parempaan, koska kansalaisten luottamus demokratiaa ja politiikkaa kohtaan heikkenee erilaisten indikaattorien mukaan. ”Sote-uudistuksen aikataulu on nyt eduskunnan käsissä. Hallitus toivoo eduskunnalta huolellista, ripeää ja vastuullista käsittelyä.” Siiteerasin tässä pääministerin toivetta.

Arvoisa pääministeri ja hallitus, sote-uudistuksen lainvalmistelu on pitkään ollut hallituksen vastuulla. Vaalikaudesta on kulunut 38 kuukautta ja jäljellä on vajaat 10 kuukautta. Tässä valossa on epäasiallista ministeri Saarikon tapaan syyttää eduskuntaa ja oppositiota jarrutuksesta ja rohkeuden puutteesta. Kuka on jarruttanut? Eikö hallitus kunnioita perustuslakivaliokuntaa, joka on vaatinut korjauksia ja joka koostuu sekä hallituksen että opposition edustajista?

16.21 Paavo Värynen kp (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On hyvä, että uudistukset siirtyvät, eduskunta saa lisää harkinta-aikaa ja kansa pääsee vaalien kautta vaikuttamaan lopputulokseen. On pyrittävä korjaamaan uudistusten valuviat, kun aikaa nyt on. On kaksi perustavanlaatua vikaa. Ensinnäkin kunnille olisi tullut antaa ja tulisi antaa oikeus tuottaa palveluja, [Välihuutoja vasemmalta] kuten Kuntaliitto yksimielisesti aikanaan esitti. Toinen vika liittyy maakuntien hallintoon. Se olisi tullut rakentaa aluekuntamallin pohjalta, kuten muun muassa johtava kuntahallinnon asiantuntija Hannes Manninen ja johtava perustuslakiasiantuntija Kimmo Sasi pari vuotta sitten yhteisessä lehtiartikkelissa esittivät. Uskon, että eduskuntavaalien kautta syntyy sellainen eduskunnan enemmistö, joka nämä valuviat korjaa. Omalta osaltani teen parhaani, että tällainen eduskuntaenemmistö syntyy ja nämä valuviat korjataan.

16.22 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerit täällä totesivat, että täällä ei saisi puhua prosessista, mutta koko tämä pääministerin ilmoitushan on annettu nimenomaan tämän koko hallituksen prosessin siirtymisestä vuodeksi eteenpäin, ja isoin osa tätä pääministerin puhetta käsitteli nimenomaan tätä prosessia. Se, mikä tässä hallituksen uudistuksessa suurin ongelma on matkan varrella koko tämän kolme vuotta ollut, on ollut se, että kaikki hallituksen matkan varrella tekemät lupaukset on petetty, kaikki aikataulut on siirretty moneen kertaan. Luvattiin, että tämä lisää tasa-arvoa. No nyt on käy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

nyt asiantuntijakuulemisissa selväksi, että käy päinvastoin. Luvattiin, että vähentää kustannuksia. Varmimmin tulee lisäkustannuksia. Luvattiin, että pakkoyhtiöittäminen ei ole ongelma. No se osoittautui ongelmaksi. Luvattiin, että nyt perustuslakiongelmat on korjattu, ja jälleen kerran nähtiin, että niinhän ei ollut käynyt. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Luvattiin, että uudistus tulee voimaan vuoden 2019 alusta, ei tapahtunut. Sitten luvattiin, että 2020:n alusta, ja tänään luvataan, että 2021:n alusta. Aina, kun hallitus on lupauksensa pettänyt, [Puhemies: Aika!] syy on ollut jonkun muun, ja tänään ministeri nimesi syyllisen, eduskunnan. Tällaista hallitusta ei ole nähty.

16.24 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä edellisen puhujan kanssa, että on törkeää syyllistää tai syyttää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa tai eduskuntaa siitä, että hallitus itse tuo kelvottomasti valmistellun lakiesityksen eduskuntaan. Edellisen kerran annoitte valinnanvapauslakiesityksen viime kesäkuussa. Sen jälkeen teiltä on mennyt yhdeksän kuukautta korjata sen ongelmat. Nyt meillä on käsittelyssä täällä lakiesitys, jonka pykälistä puolet vaatii korjausta, ja teillä on pokkaa syyttää tästä tilanteesta eduskuntaa ja sosiaali- ja terveysvaliokuntaa. Me kaikki tiedämme, että ongelman juuri on hallituksen sopimassa lehmänkaupassa, ongelman juuri on ongelmallisessa markkinamallissa, ongelman juuri on siinä, että rahoituksen raami on liian kireä, ja näistä ongelmista vastaa hallitus. Niistä ei vastaa virkakunta, niistä ei vastaa sosiaali- ja terveysvaliokunta, niistä ei vastaa eduskunta — niistä vastaa Sipilän hallitus. Minä kysyn teiltä: oletteko te nyt tällä kertaa perehtyneet riittävän tarkasti siihen, mitä perustuslakivaliokunta itse asiassa teiltä edellyttää? Olen sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä lukenut erittäin huolellisesti [Puhemies: Aika!] teidän tekemänne vastineen ja olen hyvin huolissani siitä, ettette vielääkään ymmärrä tilanteen vakavuutta.

16.25 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja, edustaja Kaikkonen pelotteli Trumpcarella ja palveluiden ulkoistamisilla, jos tämä nyt käsittelyssä oleva uudistus ei mene läpi. Tehdään tämä nyt kerralla aivan selväksi: mitään tällaista automaattista syy—seuraus-suhdetta ei ole. Monin puolin Suomea tällä hetkellä valmistellaan siirtymistä kuntayhtymäpohjaisiin malleihin, eli leveämmät hartiat turvataan julkista palvelutuotantoa vahvistavalla tavalla. Jos kuntatasolla kuitenkin päätetään tehdä ulkoistamisia, johtuu se siitä, että paikalliset päättäjät erikseen päättävät tehdä näin. Ja keitä nämä päättäjät sitten ovat? Nehän ovat teidän ja kokoomuksen kuntapäättäjiä, jotka siellä paikallisesti tähänkin asti ovat päättäneet näitä ulkoistuksia tehdä. [Välihuutoja oikealta] Tältä osin tämä argumentti on täysin vailla pohjaa.

Arvoisa puhemies! Edelleen täällä [Puhemies koputtaa] peräänkuulutetaan vaihtoehtoja, vaikka niitä on esitetty. Vetäkää valinnanvapausesitys pois, [Puhemies: Aika!] budjettileikkuri pois ja turvatkaa verotusoikeus, niin jatketaan keskustelua siitä.

16.26 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun otsikkonahan on ”uudistuksen voimaantulon siirtyminen”, ja siksi me puhumme täällä tänään prosessista ja uudistuksen tämänhetkisestä tilanteesta emmekä tästä sisälöstä. Emme olisi tässä tilanteessa nyt, jos hallitus olisi jatkanut sote-uudistuksen valmistelua parlamentaarisesti viime kaudella tehdyn työn pohjalta. Ongelmanahan on se, että lehmänkauppojen jälkeen alkuperäiset tavoitteet eivät ole enää ohjanneet uudistuksen valmistelua. Emme olisi myöskään näin syvällä tässä solmussa, jos hallitus olisi arvostanut

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

tutkimusnäyttöä ja asiantuntijoita koko prosessin ajan. Jopa viime aikoina hallitus on yrittänyt kiertää asiantuntijoiden varoitukset liiasta kiireestä. Tämä sotku tai solmu on kyllä hallituksen omaa syytä, tämä olisi kyllä nyt ihan syytä myöntää. Siksi eduskunnan, opposition tai valiokunnan puheenjohtajan syyttäminen on minusta kyllä vastuun pakoilua.

16.27 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Det är glädjande att alla regeringspartier nu insett att den här reformen har haft alldeles för stram tidtabell. De flesta av oss har förstått det redan tidigare.

Arvoisa puhemies! Suomen terveydenhuollolla on The Lancetin uuden tutkimuksen mukaan maailman paras hinta—laatu-suhde, ja tätä tilannetta ei saa uudistuksella vaarantaa. Meillä kaikilla on tästä valtava vastuu, ja toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetaan aito mahdollisuus nyt korjata tätä muutostarvetta, mikä on, ja nämä lakipaketit tulevat asiat saada kuntoon edustaja Kaikkosen mainitsema rakentavalla yhteistyöllä.

Mainitsen yhden korjaustarpeen, pienen mutta tärkeän: neuvolapalveluiden, joista tässä on ollut jo aikaisemmin puhetta, säilyminen luotettavana julkisena palveluna.

Värderade talman! Tänker regeringen självmant göra ändringar i lagpaketet till exempel så att den viktiga förebyggande vården tydligare kan tryggas?

16.29 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän, että täällä kiivaillaan tästä prosessista, mutta katsotaan, mistä ollaan kuitenkin pitkälle samaa mieltä: Useammassa puheenvuorossa on todettu, että lääkäriin ei pääse ja joutuu jonottamaan. Useammassa puheenvuorossa on todettu, että lompakon paksuus ei saisi ratkaista sitä, pääseekö lääkäriin vai eikö pääse. [Välihuutoja vasemmalta] Useammassa puheenvuorossa on todettu, että nimenomaan pienituloiset lapsiperheet, pienituloiset eläkeläiset ja työttömät ovat ne, jotka joutuvat jonottamaan julkiseen terveydenhuoltoon, joka kaikkialla ei aina toimi riittävän hyvin. Kun näihin ongelmiin tämä valinnanvapaus on ratkaisu — valinnanvapaus, jossa ihmiset lompakon paksuudesta riippumatta voivat itse valita, menevätkö yksityiseen vai julkiseen terveydenhoitoon, joissa palveluiden hinta on sama — niin miksi näin kiivaasti tätä valinnanvapautta täällä vastustetaan? [Touko Aalto: Mitä se maksaa?]

16.30 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos hallituksen esitykset olisi valmisteltu normaalia lainvalmistelua noudattaen, ne olisivat sopusoinnussa perustuslain kanssa ja mitään ongelmia ei olisi. Nyt pirstaleisesta valmistelusta antavat seuraavat asiat hyvän kuvan: On annettu useita täydentäviä hallituksen esityksiä, ministerin kirjelmiä, vastineita sekä täydentäviä vastineita. On annettu keväällä jälleen lakiesitys, joka on laajassa mitassa perustuslain vastainen. Yli puolet, 53 pykälää 103:sta, on epäonnistuneita ja rahoituspykälätkin melkein kaikilta keskeisiltä osiltaan. Tilannetta kuvaa hyvin nyt se, että viime viikolla valiokunta sai hallituksen vastineen perustuslakivaliokunnan lausuntoon. Tänään pykälä korjattiin jälleen uudella vastineella. Ensi viikolla tulee lisää vastineita. Nyt kysyn teiltä, pääministeri: Milloin tulee näiden muutosten vastine, jotka te tänään pääministerin ilmoituksella annoitte? Onko teillä kiire?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

16.31 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition olisi korkea aika oivaltaa, että kysymyksessä on julkisen sektorin sote-palveluiden pelastusoperaatio. Sote-uudistuksen epäonnistumisen vuoksi moni kunta on siirtänyt sote-palvelunsa yksityisten lääkärifirmojen hoidettavaksi ja myynyt omistuksiaan kiihtyvällä nopeudella. Tahti kiihtyy hallitsemattomaksi, jos tätäkin uudistusta tietoisesti kaadetaan ja jarrutetaan. Toisaalta kunnissa samat päättäjät, jotka istuvat täällä, ovat alkaneet myydä — tehdä vastaavanlaisia päätöksiä — kuntien omaisuutta, kiihtyvällä nopeudella. En ymmärrä tätä kaksinaamaisuutta.

Tällä hetkellä kunnat säästävät ja laiminlyövät velvoitteensa taata asukkailleen riittävät sote-palvelut. Kunnat vastaavat perustuslain mukaisesti edelleen sote-palvelujen rahoituksesta. Jarruttamalla tätä uudistusta me kaikki olemme vastuullisia siinä, että kansalaiset eivät saa riittäviä palveluja, ja pahinta olisi, että tämä uudistus kaatuisi kokonaisuudessaan. Silloin olemme hallitsemattomassa pudotuksessa.

16.32 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Saarikko ja edustaja Kaikkonen täällä peräänkuuluttivat oppositiolta vaihtoehtoja hallituksen sote-mallille. Omalla kohdallani suurin huoli tässä perustuu juuri palvelujen pirstoutumiseen tavoitellun integraation sijaan, kun palveluita hajautetaan julkisiin ja yksityisiin sote-keskuksiin ja vielä sitten sen lisäksi erillisiin hammashoitoloihin. Teenkin ehdotuksen, jota toivon, että te, ministeri Saarikko, kommentoisitte: Järjestetään sote-keskukset maakunnan tuotantovastuulle. Annetaan asiakkaille mahdollisuus valita se sote-keskus tästä palveluvalikoimasta ja laajennetaan valinnanvapautta yksityisiin palveluihin hallitusti asiakas- ja palveluseleiden avulla.

16.33 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulta kysyttiin suoraan, miksi tämä hallituksen sote-malli ei kelpaa. Syy on selkeä: se on valtiontaloudellisesti vastuuton. Tätä mieltä olivat valtiovarainvaliokunnassa kaikki kuusi oppositiopuoluetta, jotka tekivät historiallisesti yhteisen eriävän mielipiteen. Meillä valiokunnassa oli vain yksi kysymys sotesta: mitä tämä lysti maksaa, mitä maksaa? Tätä yksinkertaista kysymystä esitimme koko kevään, mutta emme saaneet vastausta edes miljardin tarkkuudella.

Sen sijaan valtiovarainvaliokunnan kuulemat sata asiantuntijaa kertoivat yksiselitteisesti, että sote-malli aiheuttaa varmemmin 3 miljardin lisäkustannukset kuin vastaavat säästöt, varmemmin lisää kustannuksia miljardikaupalla. Hallituksen hanke on suuruudenhulu, se on valkoinen elefantti.

Ja mikä on SDP:n vaihtoehto? Se on puhtaasti sosiaali- ja terveysuudistus ilman EU-kilpailuoikeudellisia riskejä tai pelastuslaitoksen organisointia. Se on sote-uudistus, johon Suomella on varaa, ja sen saa seuraava hallitus valmiiksi kautensa alkupuolella.

Puhemies Paula Risikko: Täällä on tullut paljon ministereille kysymyksiä. Myönnän tässä yhden vastauspuheenvuoron vielä edustaja Huhtasaarelle. Sen jälkeen Orpo, Vehviläinen ja Saarikko vastaavat lyhyesti.

16.34 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aina, kun lähdetään tekemään uudistusta, pitää tietää, mikä toimii jo. Suomen terveydenhuollon laatu ja tulokset ovat laajan kansainvälisen tutkimuksen mukaan maailman parhaat. Myös Suomen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

terveydenhuollon kustannukset ovat muita vertailumaita selvästi pienemmät. Ongelma ei ole järjestelmässä, eivätkä ne ratkea järjestelmämuutoksilla. Perusterveydenhuoltoon tarvitaan lisää resursseja. Se, että me olemme päästäneet tämän perustason huonoon kuntoon, se, että olemme päästäneet sen siihen tilanteeseen ja siihen pisteeseen, että lääkäriin ei pääse, on edellisten hallitusten vika, ja se on päättäjien vika. Me halusimme tämän korjata, kun tämä hallitus aloitti. Perussuomalaiset olivat hallituksessa mukana. Alku lähti hyvin, oli tarkoitus pistää resursseja perusterveydenhuoltoon, ja sen jälkeen tulisi rahoitus ja sen jälkeen valinnanvapaus. Kysynkin nyt: voisiko hallitus palata siihen hyvään alkuun, kun perussuomalaiset olivat vielä hallituksessa, siihen hallitusohjelman alkuperäiseen kirjaukseen?

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministereitten vastauksia. — Ministeri Orpo paikalta, 2 minuuttia enintään.

16.35 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täällä todettiin se, että sosiaali- ja terveystalouden järjestelmän tuottavuus on yksi maailman parhaista. Se on hyvä asia, mutta se kertoo myöskin siitä, että se kone on viritetty aika äärimmilleen. Kun 2020-luvulla palvelutarve tulee kasvamaan merkittäväällä tavalla, niin mistä se raha otetaan, kun sitä tuottavuutta ei voi enää nykyläisestä saada irti? Siinä on yksinkertainen vastaus teille. Tämä nykyinen järjestelmä ajaa päin seinää, jos ei tehdä rakenteellista uudistusta, [Li Anderssonin välihuuto] jolla voidaan saada lisää tuottavuutta — tätä kannattaa miettiä, mitä äsken sanoin. Sitä kautta voidaan saada lisää tuottavuutta, sitä kautta me saamme ne toimivat palveluketjut.

Vahvojen julkisten järjestäjien kautta saadaan voimavaroja keskitettyä niin, että saadaan ict-ratkaisut, teknologia hyödynnettyä. Ja mikä tärkeintä: Meillä on vahva julkinen järjestäjä, vahva julkinen järjestäjä, jonka käsissä on rahat ja valta, siis julkinen järjestäjä, johon vaaleilla valitaan ihmiset, sillä on rahat ja valta, [Antti Lindtmanin välihuuto] se määrää ja päättää, miten maakunnassa palvelujärjestelmä ihmisille rakennetaan, ja siitä palvelujärjestelmästä ja sen tuotannosta — toisin kuin te annatte täällä ymmärtää — suurin osa on julkista tuotantoa. Siis järjestäjä on täysin julkinen, suurin osa tuotannosta julkista. Mutta se, mikä on rakennettu ihmisille ja tuo tasa-arvon, on valinnanvapaus perustasolla pääsääntönä, mikä takaa sen, että jokainen ihminen lompakon paksuudesta riippumatta saa valita yksityisen ja julkisen välillä ja samaan hintaan. Missä tässä on se kammottava asia ja se markkinatalousmalli, kun tässä peruselementit ovat samat kuin teistä lähestulkoon jokaisen mallissa eli laajat alueet, vaalit ja julkinen vahva järjestäjä? [Timo Harakka: Mitä se maksaa?] Hyvät opposition edustajat, tämä on teidän mallinne parannettuna sillä, että ihmiset saavat valita perustason palvelun ja pääsevät lääkäriin, kun he ovat sairaita, [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] pois [Puhemies koputtaa] jonosta.

Puhemies Paula Risikko: Ja ministeri Vehviläinen paikaltaan, enintään 2 minuuttia.

16.37 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä toivon, että täällä rauhoituttaisiin. Minä olen aivan varma siitä, että kaikki tässä salissa haluavat tehdä uudistuksen. Tämä on ollut 15 vuotta tavoitteena, ja me kaikki puolueet, eduskuntapuolueet, myös olemme osittain syyllisiä siihen, että tämä ei ole edennyt. Tarkoitin sitä, että ei se ollut viime vaalikaudenkaan lopulla helppoa, vaikka oli se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

parlamentaarinen valmistelu. Täällä talossahan se kaatui silloin, eli se kannattaa kaiken kaikkiaan muistaa.

Meillä on nyt kuudes hallitus ja viides malli menossa, ja minä sanon kanssa, että eihän tämä ole täydellinen. On ihan varma asia, että tätä myös joudutaan tulevaisuudessa, kun nähdään, korjaamaan. Se on aivan selvä asia, on niin laajasta ja monimutkaisesta uudistuksesta kysymys.

Mutta sitten haluaisin todeta tähän jatkoon, koska tämän pääministerin ilmoituksen tärkein aihe on se, että uudistus siirtyy alkamaan sinne vuoteen 2021, että nyt jos katsotaan, mikä tässä on tärkeää, että se näin pystyy tapahtumaan, niin se, että sille, mitä valmistelutyötä maakunnissa on tehty vuoden 2017 alusta, on annettava tämän talon ja kaikkien ministeriöitten täysi tuki niin, että siellä eivät rukkaset tipahda vaan uudistusta viedään eteenpäin. Tämä uudistuksen siirto jopa auttaa tietyiltä osin, esimerkiksi ict-ratkaisujen osalta saadaan lisää aikaa. Uusimaa, joka on ylivoimaisesti suurin maakunta, on ollut koko ajan sitä mieltä, että heille ei vuoden 2020 alku riitä, ja he saavat lisää aikaa.

Mitä tämä sitten tarkoittaa nyt tässä muutaman viikon päästä, jos tässä me kaikki käymme myös hieman kesätauolla? Se tarkoittaa ainakin ministeriöitten puolelta sitä, että välittömästi elokuun alussa me käymme läpi kaiken tämän lainsäädännön ja käymme nämä aikataulumuutosten sinne tuomat yksityiskohdat läpi. Teille tuttua valiokunnassa ja erityisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on, että te tulette saamaan vastineen kautta tämän koko paketin käsiteltäväksi.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Saarikko, enintään 2 minuuttia.

16.40 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, jos oppositiossa koettiin, että puheenvuoroni pääviesti oli syyllistää prosessikeskustelusta tai eduskunnan käsittelyn nopeudesta. Koen, että me olemme siinä tilanteessa niin hallituksena kuin koko eduskuntana, että on aika katsoa siltä osin eteenpäin, mitä teemme seuraavaksi, jotta maali tämän uudistuksen osalta, sen lainsäädännön hyväksymisen osalta, voisi edessämme hämmöttää. Haluan antaa kaiken tukeni sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, sen puheenjohtajalle, virkakunnalle ja jäsenille, siihen erittäin työlääseen kokonaisuuteen, jota viette eteenpäin. Valitsemanne tahti, tyyli, tapa ja painotukset ovat täysin valiokunnan käsissä, ja sosiaali- ja terveysministeriö kaikin tavoin tulee tuota työtänne tukemaan.

Yhdyn myös valiokunnan puheenjohtajan arvioon siitä, että pyynnöistänne johtuen on tietysti useita lisämuistioita ja lisäkirjelmii valiokuntaan toimitettu [Krista Kiuru: Ei ole valiokunta pyytänyt!] ja myös siksi, että esityksemme ovat muuttuneet johtuen aikatauluista tai perustuslakivaliokunnan vaatimuksista, ja näiltä osin olemme toimineet materiaalia täydentäen.

Tähän liittyen haluan todeta, että hallitus suhtautuu perustuslakivaliokunnan lausuntoon vakavalla mielellä. Vastine laadittiin virkakunnan kanssa hallituksen johdolla vastuullisesti ja ongelmiin pureutuen. Se vastine on laaja ja vastaa, aivan kuten sanoitte, kaikkiin niihin ongelma-kohtiin, joita pykälissä perustuslakivaliokunta havaitsi. [Vasemmalla: Ei vastaa todellakaan!]

Samalla totean, että valinnanvapaus ja sen lainsäädäntö on Suomessa uudenlainen ja siten myös ainutlaatuinen. On ollut totta, että se valmistelu ei ole osunut kerralla kohdalleen, ei nyt uudemmankaan kerran, ja siksi oli hyvä, että saamme perustuslakivaliokunnan nä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

kemykset. Se ei ole hallituksen vihollinen, vaan tekemisiemme peili, jotta esityksestä tulisi kansalaisten kannalta entistä parempi. Tämä esitys, jota täällä käsitellään laajassa kokonaisuudessaan, [Puhemies koputtaa] on kivijalka. Maakunnat ja sote-ammattilaiset tekevät sen sisällön, sen kehitystyön, joka onneksi on monissa paikoin nyt hyvässä vauhdissa.

16.42 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kiitän mahdollisuudesta todeta kuitenkin valiokunnan puolesta, että ei kannata antaa sellaista ymmärrystä, että valiokunta olisi joissakin asioissa tarkentanut ja siitä syystä johtuen olisi tullut pilvin pimein näitä vastineita. Nämä asiat, joita omassa puheenvuorossani kuvasin, kertoivat ainoastaan hallituksen työskentelystä. Se, että me joudumme pyytämään — hyvässä yhteistyössä ministeriön ja ministerin virkamiesten kanssa — näitä täydentäviä erilaisia arvioita milloin mistäkin, kertoo tietenkin tästä valmistelusta paljon.

Eduskunnassa ongelmat eivät liity tämän talon käsittelyyn, jolle on jo alun perin varattu liian lyhyt aika. Haluan puolustaa valiokuntaa siinä, että me teemme todella paljon töitä. Kaksitoistakertaisella aikataululla normaaliin aikatauluun verrattuna tätä uudistusta viedään täällä aamusta iltaan eteenpäin — ja kesälläkin. Haluan, että [Puhemies koputtaa] te kaikki osaatte arvostaa sitä yhteistä työtä, jota tämä talo tekee tämän uudistuksen pohjalta. Ja totean vielä, että vakuuttelusta huolimatta työ on täysin kesken. [Puhemies: Aika!] Viimeksi tänään on tullut uusia pykäläiä ministeriöstä.

16.43 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime kuukausina ovat pahasti jääneet unholaan ne syyt, miksi sosiaali- ja terveyspalveluita haluttiin lähteä uudistamaan reilusti yli kymmenen vuotta sitten. [Paavo Arhinmäki: Se todella on näin! — Välihuutoja vasemmalta] Kyse on ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien palveluiden turvaamisesta kaikille ihmisille koko maassa. Uudistus oli kiireellinen jo silloin, ja uudistus on ollut välttämätön jo pitkään, jotta vanhuksillamme olisi hyvä hoito loppuun saakka, jotta lapsillamme olisi mahdollisuus päästä kouluterveydenhuoltoon, jotta läheisemme pääsisivät ajoissa lääkäriin ja saisivat avun kohonneeseen verenpaineeseen, kipeytyneeseen selkään tai hammassärkyyn, jotta hyvät peruspalvelut olisivat saatavilla niin Juankoskella kuin Helsingin Jakomäessä. Keskustalle uudistus on ollut ennen muuta suomalaisille tehty lupaus, lupaus huolenpidosta. Meille kyse ei ole valtapolitiikasta, vaan haluamme viedä uudistuksen läpi, [Puhemies koputtaa] jotta pystymme pitämään kiinni suomalaisille annetuista lupauksista.

16.44 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki tiedämme sydämissämme, että tämä uudistus, jota nyt eduskunta käsittelee, on aivan välttämätön suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi, siksi että jokainen pääsisi varallisuudesta tai lompakon paksuudesta riippumatta hoitoon.

Täällä pääministeri hyvin totesi, että meidän kaikkien on katsottava peiliin. Kolmetoista vuotta suomalaiset ovat odottaneet tätä uudistusta, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset ovat odottaneet tätä uudistusta. Suomalaiset ovat kärsivällisiä, mutta varmaan jossakin menee raja. Toivon, että tästä keskustelusta lähtisi vahva viesti siitä, että me viemme nyt tämän uudistuksen maaliin. Tämä on ollut monipolvinen, monipolkuinen, eikä se ole ollut helppo käsitellä, ei hallituksen, ei opposition eikä valiokuntien. Mutta nyt kun tuli tämä lisäaika, otetaan se myönteisenä, viedään tämä uudistus maalin. Toivon, että vaikka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

aikaa nyt on, ei kuitenkaan pidetä jalkaa jarrulla vaan asiallisesti käsitellään ja viedään uudistus maaliin.

16.45 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että ministeri Orpo joutui lähtemään pois, mutta haluaisin kuitenkin todeta, että meillä on kaksi erilaista näkemystä siitä, miten tätä asiaa viedään eteenpäin. Kun ministeri Orpo tuossa puheenvuorossaan totesi, että on samat peruslähtökohdat, niin se ei kyllä pidä paikkaansa, ja pyydän, että pääministeri viestittää eteenpäin, että meillä on tähän asiaan näkökulmaero, aika vahvakin.

Sosiaalidemokraattinen puolue on sitä mieltä, että tilaajaa ja tuottajaa ei pidä erottaa — tilaajaa ja tuottajaa ei pidä erottaa. Me haluamme, että julkinen toimija on sekä järjestäjä että tuottaja ja sen jälkeen poliittisesti valitut päätöksentekijät, ihmisten valitsemat päätöksentekijät, päättävät siitä, kuinka paljon käytetään yksityistä, kolmatta sektoria. Meidän mallissamme myöskin kaupungit voivat toimia tuottajina, jos järjestäjätaho on sitä mieltä, että näin on oikein.

Oli pakko korjata tämä virheellisesti levitettävä käsitys siitä, että meillä on samanlaiset näkökulmat tähän. Muuten olen halukas keskustelemaan jatkosta ja prosessista.

16.46 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On yksi keskeinen kysymys, johon hallitus johdonmukaisesti jättää vastaamatta, ja pyytäisin nyt pääministeriltä suoraa vastausta yhteen kysymykseen. Se on: mitä maksaa? Me emme edelleenkään tiedä, mitä tämä koko uudistus tulee maksamaan julkiselle taloudelle ja veronmaksajille, emmekä edelleenkään tiedä, mihin hintaan suomalainen jatkossa pääsee sosiaali- ja terveyskeskukseen eli mitä se maksaa yksittäiselle suomalaiselle jatkossa, koska tätä asiakasmaksulainsäädäntöä ollaan tuomassa vasta syksyllä. Pystyykö pääministeri vastaamaan tähän yksinkertaiseen kysymykseen nyt tänään tässä salissa — eli mitä maksaa?

Arvoisa puhemies! Hoidon tasa-arvon kannalta kaikista oleellisinta oli tehdä sellainen uudistus, jolla julkisten terveyskeskusten jonot lyhenevät, asiakasmaksut alenevat ja pompottelu loppuu, ja nyt saamme uudistuksen, joka ei täytä mitään näistä edellä mainituista tavoitteista. [Ben Zyskowiec: Jonot kyllä poistuvat, uskokaa pois!]

16.48 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tahdon tehdä tässä salissa selväksi, että valinnanvapaus itsessään ei ole ongelma, jos ensin mennään kuten hallitusohjelmaan kirjattiin: ensin integraatio, sen jälkeen monikanavarahoituksen purkaminen. Ongelma on se — väännän nyt rautalangasta — että jos tämä laaja valinnanvapaus eli markkinamalli nostaa kustannuksia, niin kustannukset pitää mitätöidä jotenkin. Tiukka maakuntien rahoitusleikkuri hoitaa tämän homman. Kun maakunnilla ei ole verotusoikeutta ja kustannukset nousevat, niin asiakasmaksuja pitää nostaa tai jostain muualta leikata. Sen takia koko markkinamallista jää jäljelle vain ja ainoastaan tulonsiirto veronmaksajilta isoimmille terveysfirmoille. Rahoituksen kriisi on aina ihmisten palveluiden kriisi, ja sen takia tämä on täysin vastuutonta kansantalouden ja kansanterveyden kannalta.

16.48 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt ei kannata itkeä krokotiilin kyyneleitä sen takia, että tämä uudistus siirtyy eteenpäin, vaan nyt kannattaisi varmistua siitä, että me saamme hyvän uudistuksen. Tässä on erittäin paljon, mitä pitää nyt vielä tehdä, jotta tästä tulisi hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Ensinnäkin nyt hallitus on jakamassa meidän maitamme A- ja B-maakuntiin. Meille tulee 18 maakuntaa, mutta ne eivät ole samalla tasolla. Ne lähtevät eri lähtökuopista riippuen siitä, onko maakunnassa yliopistollinen sairaala vai ei. Meillä on nyt sellainen tilanne, että aluesairaaloita ajetaan alas niissä maakunnissa, joissa ei ole yliopistollista sairaalaa. Siellä loppuvat yksinkertaiset polikliiniset leikkaukset, ja tämä johtaa myös siihen, että potilasturvallisuus kärsii.

Nyt, hallitus, kun puhutte siitä, että sote-uudistuksen piti tehdä hoidosta ja hoivasta oikeudenmukaisempaa, niin teidän toimenpiteenne tähän mennessä eivät ole siihen päätyneet, vaan päinvastoin eri puolilla Suomea nähdään eriarvoistumisen lisääntyvän. Arvoisa hallitus, oletteko valmiita [Puhemies koputtaa] muuttamaan tätä maakuntien jakoa niin, että meille tulee samanarvoiset maakunnat, [Puhemies: Aika!] jos niitä maakuntia pitää ylipäänsä tulla?

16.50 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia pääministerille nyt siitä, että tuli pääministerin ilmoitus ja saimme keskustella ja oppositio saa nämä paineensa sitten puhdistaa ja voimme vaihtaa ajatuksia.

Haluan sen sanoa tässä oikeasti, että perustuslakivaliokunta teki todella hyvää työtä ja erityisesti perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Lapintie osoitti olevansa todellinen puheenjohtaja. Hänen toiminnastaan kannattaisi ottaa kyllä esimerkkiä.

Mehän vaadimme siellä aikataulumuutoksia. Nyt olen siihen perehtynyt, ja niitä on tullut, ja pitää muistaa, että kun täällä otetaan ikään kuin poliittiseksi pelikapulaksi notifikaatio, niin notifikaatiota ei vaadittu pontena. Siitä keskusteltiin, ja asiantuntijat olivat sitä mieltä, että se ei välttämättä edes sido aikanaan EU-tuomioistuinta, niin kuin nyt kaikki tiedämme sen.

Nyt haluan kysyä siitä, kun yhden vuoden siirto merkitsee 200:aa miljoonaa euroa. Me siniset toivomme, että sitä ei oteta köyhiltä, [Paavo Arhinmäki: Mihin tää laskelma perustuukaan?] ja kysynkin pääministeriltä: mistä tuo 200 miljoonaa säästetään, yhdistetäänkö kaikki vaalit, ainakin moraalisisella tavalla?

16.51 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kaikkonen omassa puheenvuorossaan puhui aika vihjailevasti sosiaali- ja terveysvaliokunnan työskentelystä, mutta en ole teitä siellä kokouksessa nähnyt. Ymmärrän, että johtajat ovat kiinni suurissa linjoissa ja pitävät tyypillisiä tsemppipuheita, mutta kyllä me siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olemme kiinni lainsäädännön yksityiskohdissa, ja niitä yksityiskohtia on satoja — satoja yksityiskohtia, joita me päivästä toiseen, tunnista toiseen käymme läpi. Joskus tuntuu, että te ette tunne näitä yksityiskohtia riittävän hyvin ymmärtääksenne, mihin aikaa valiokuntatyöskentelyssä kuluu.

Ministeri Vehviläinen, olitte huolissanne maakunnassa tapahtuvasta maakunta- ja sote-uudistuksesta ja näistä työntekijöistä. Heistä minäkin olen huolissani. Voisiko ongelmana kuitenkin olla se, että olette laittaneet maakuntiin ihmisiä tekemään uudistusta, vaikka lainsäädäntö, jonka pohjalta kaikki rakentuu, on vielä kesken? Se ja vain se on epäreilua työntekijöille.

16.52 Paavo Väyrynen kp (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En pyytänyt puheenvuoroa, mutta mielelläni käytän sen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Kyllä te olitte pyytännyt sen.

No, eikä väitellä siitä, minä käytän nyt puheenvuoron, kun sain sen. — Totean ensinnäkin kuitenkin sen, että minusta olisi reilua, että kaikki eduskuntaryhmät saisivat ryhmäpuheenvuoron.

Minä äskeisessä puheenvuorossani otin esille kaksi valuvikaa, jotka tässä sote- ja maakuntauudistuksessa ilmiselvästi on. Huomasin, että keskustan eduskuntaryhmässä monet nyökkäilivät, koska se, mitä esitin, mielestäni vastaa keskustan periaatteellista näkemystä näistä asioista. [Naurua] Vasemmalta tuli hyväksyntää, koska sosiaalidemokraatit ovat esittäneet juuri sitä aluekuntamallia, jota Hannes Manninen ja Kimmo Sasi aikoinaan esittivät. Ja Kuntaliitto aikoinaan yksimielisesti edellytti, että kunnilla pitää säilyttää oikeus tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja. Valtaosa niistä ongelmista, jotka ovat syntyneet tämän uudistuksen käsittelyssä, johtuvat siitä, että nämä kaksi valuvikaa heti alusta pitäen syntyivät.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Väyrykselle vain totean, että teidän kannattaa lukea ne ohjeet, missä sanotaan ryhmien koosta suhteessa ryhmäpuheenvuoroihin. Tästä syystä annoin teille kaksi vastauspuheenvuoroa, ja kannattaa olla tyytyväinen siihen. [Naurua — Timo Heinonen: Ego on suurempi kuin määrä!]

16.54 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on pelotellut Suomea ja eduskuntaa vaikka millä, jos tämä lehmänkauppa-sote ei mene maaliin tämän hallituskauden aikana, ja nyt viimeisimpänä pelotteluna hallitus on väittänyt sote-uudistuksen viivästymisen johtavan 200 miljoonan euron kustannusten kasvuun. Kun tätä on vähän raaputtanut pintaa syvemmältä, niin on joutunut huomaamaan, että tämäkin luku on hatusta vedetty. [Timo Harakka: Stetsonista!]

Arvoisa puhemies! Väistämättä vaikuttaa siltä, että hallitus pitää ihmisiä, eduskuntaa ja Suomen perustuslakia pilkkanaan. [Simon Elon välihuuto] Sote-uudistuksen alkuperäiset tavoitteet on unohdettu jo aikaa sitten. Kiinnostus on kohdistunut maakuntauudistukseen ja markkina-soten läpirunnomiseen eli tähän kuuluisaan lehmänkauppaan. Ja mikä on lasku Suomelle, mikäli tämä lehmänkauppa menisi läpi? Se vasta olisi kallis paukku. [Antti Kurvisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! En kysy hallitukselta mitään, koska kokemuksesta tiedän, että hallitus ei vastaa sille esitettyihin kysymyksiin. [Välihuutoja oikealta]

Puhemies Paula Risikko: Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen on pääministerillä vielä puheenvuoro. Nämä kolme henkilöä ovat edustajat Puska, Raassina ja Essayah.

16.55 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa riitelyn sijaan tärkeintä olisi kyllä turvata suomalaisten palvelujärjestelmä. Meillä on iso vastuu. Haasteet kasvavat, ja uudistus on välttämätön, ja nyt meillä on hyvä suunnitelma. Se ei ole täydellinen, mutta sillä voidaan huolehtia todella suomalaisten terveydestä. On valitettavaa, että mitä erilaisimmilla väitteillä ja pelottelulla tätä viivästytetään.

Meidän mielestämme on tärkeää, että turvataan hyvä, kansallinen, yhtenäinen julkinen järjestelmä kaupallisen järjestelmän rinnalla ja erityisesti vahvistamalla peruspalveluja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Tässä keskustelussa viimeksi äskeisessä puheenvuorossa sanottiin, että toiset tahot haluavat maakunnat, toiset tahot haluavat valinnanvapauden. Minä haluan hyvän soten, jonka osana on vahva maakunta järjestäjänä ja jossa on kohtuullinen valinnanvapaus.

Puhemies Paula Risikko: Ja edustaja Raassina. [Hanna Sarkkinen pyytää vastauspuheenvuoroa] — Otetaan sieltä vielä edustaja Sarkkinen sitten mukaan tähän keskusteluun. — Nyt edustaja Raassina.

16.56 Sari Raassina kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä prosessikinas- telusta huolimatta on fakta se, että ihmisten luottamus meidän julkisesti tuotettuihin ja jär- jestettyihin terveyspalveluihimme on vakavasti horjunut. Miten muuten on selitettävissä se, että joillakin alueilla yli 70 prosentilla ja koko maassa noin 50 prosentilla alle 15-vuo- tiaista on heidän vanhempinsa maksama yksityinen terveysvakuutus? Ja arvoisat edusta- jat, sekin maksaa. Nämä sairaanhoitajat, linja-autonkuljettajat ja opettajat eivät ole voineet luottaa siihen, että meidän julkinen järjestelmä vastaisi heidän tarpeisiinsa heidän lastensa terveyden osalta.

Me tarvitsemme terveys-, perhe- ja vanhuspalveluita, jotka vastaavat ihmisten tarpeisiin oikea-aikaisesti ja laadukkaasti. Ihmiset ansaitsevat oikeuden valita, ihmiset osaavat vali- ta, ja hallituksen sote-mallissa kenenkään ei ole pakko valita.

Tämä uudistus on nyt saatava eteenpäin, ja sille on varattava sen vaatima aika. Lopete- taan tämä riitely tässä salissa, keskitytään työhön valiokunnissa ja ennen kaikkea arvoste- taan sitä työtä, jota [Puhemies koputtaa] maakunnissa kaikkialla Suomessa tehdään joka päivä potilaiden parhaaksi ja myös uuden soten rakentamiseksi.

16.57 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän proses- sin yksi suurimpia haasteita on se, että keskeistä lainsäädäntöä tulee tänne tipoittain, osa ei ole vielä edes saapunut eduskuntaan. Asiakasmaksujen taso ja määräytymisperusteet ovat aivan siinä uudistuksen keskiössä silloin kun puhutaan kansalaisten yhdenvertaisuudesta. Tällä hetkellä on pelättävissä, että moni maakunta lähtee niin sanotusti takamatkalta, kos- ka sairastavuus saattaa olla keskimääräistä suurempi tai ikärakenne on sentyyppinen. Ja näille maakunnille jää oikeastaan kaksi mahdollisuutta: joko leikata palveluista tai sitten korottaa näitä asiakasmaksuja. Sen tähden haluaisinkin kuulla hallitukselta, millaisen asia- kasmaksulainuudistuksen me olemme oikein saamassa, millaiset ovat nämä määräytymis- perusteet ja milloin olemme sen saamassa tänne eduskuntaan. Tämä on koko tämän rahoi- tuksen kannalta, kustannusten kannalta ja kansalaisten maksukyvyyn kannalta aivan keskei- nen lakiuudistus, eikä sitä ole vielä eduskunnassa.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä ennen pääministeriä edustaja Sarkkinen.

16.58 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskuste- lussa, joka käy välillä kuumanakin, ei ole kyse riitelystä. Tässä on kyse suomalaisten kan- santerveydestä ja kansantaloudesta.

Suomen terveydenhuollossa on parannettavaa erityisesti perustasolla. Ongelmista huo- limatta järjestelmämme on arvostetun Lancet-lehden mukaan maailman paras ja kustan- nustehokas. Koko järjestelmää ei siis kannata rikkoa vaan korjata ne osat, jotka ovat rikki, eli parantaa terveyskeskusten resursseja ja hoitoonpääsyä sekä alentaa asiakasmaksuja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Tämä kallis valinnanvapaus yhdistettynä rahoitusleikkauksiin ei ole ratkaisu, vaan se on ongelma. Se on mahdoton yhtälö. Se tulee johtamaan kustannuskasvuun ja palveluiden alasajoon. Uudistuksen tulee aina parantaa nykytilaa, ei heikentää, mutta tämä hallituksen sote-malli todennäköisesti tulee heikentämään sekä palveluita [Puhemies koputtaa] että kansantalouden kestävyyttä.

Puhemies Paula Risikko: Sitten pääministeri, olkaa hyvä, enintään 3 minuuttia, ja sitten lopetetaan.

17.00 Pääministeri Juha Sipilä: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustajille keskustelusta. Tämä osoitti, että tämä oli tässä vaiheessa oikea ratkaisu.

Niin kuin on monessa puheenvuorossa käyty läpi, meillä on tällä hetkellä hyvät palvelut. Tulosten mukaan tuottavuus on hyvä. Meillä on paras järjestelmä, kustannustehokas. Meillä on parhaat lääkärit. Meillä on parhaat sairaanhoitajat. Meidän ongelmamme on se, että väestömme ikääntyy ja tällä järjestelmällä kustannukset kasvavat liikaa, että me pystyisimme tällä veropohjalla ne kattamaan. Tarvitaan rakennemuutos, tarvitaan laajemmata hartiata tämän hoitamiseen. Nyt 400 toimijan sijasta meillä tulee jatkossa 18 järjestäjää.

Me kaikki tässä salissa, uskon, haluamme paremman soten, ja se on ihan oikein, että tunteekin välillä kuohahtavat, koska tämä asia on meille kaikille tärkeä.

Edustaja Aalto, edustaja Huhtasaari, edustaja Räsänen, te viittasitte hallitusohjelmaan, että kun mentäisiin sen mukaan, niin se olisi hyvä. Siellä lähdettiin siitä, että julkiseen terveydenhuoltoon tehdään rakennemuutos ja sen jälkeen otetaan valinnanvapauden ja tuotannon monipuolistamisen askeleet, ja näin me olemme juuri tehneet. Vaiheistuksella on varmistettu se, että teemme ensin tämän julkisen puolen uudistuksen ja valinnanvapaus tulee siihen päälle. Me valinnanvapaudella vastaamme juuri siihen tarpeeseen, mikä on ehkä se suurin puute, mistä tulee palautetta. Tietyillä alueilla ei lääkäriin ja hoitoon pääse, ja siihen pystymme vastaamaan palveluja, tuotantoa monipuolistamalla.

Sitten tähän viivästykseen. Kyllä täytyy hallituksena nöyränä ottaa vastaan se kritiikki, mikä valiokunnasta on tullut, että tässä on liian kiire, ja sen takia tätä huolellisesti mietimme, arvioimme. Nyt valiokunnalla varmasti on riittävästi aikaa, koska syksyn aikana pystytään huolellisesti käymään läpi kaikki se, mitä tässä pitää käydä. Tämän palautteen otan nöyrästi vastaan, ja sen takia tämä viivästys tänne tehtiin.

Suurten uudistusten tekeminen on Suomessa ollut vaikeaa: Kolmetoista vuotta tätä on yritetty tehdä, kuusi hallitusta, viisi mallia. Kyllä se kansalaispalaute, mikä minulle tulee, on sitä, että viekää tämä nyt maaliin, tehkää tästä nyt valmista. Syyttely ei auta tässä asiassa nyt. Suomalaiset [Puhemies koputtaa] haluavat, että tämä asia saadaan täällä päätettyä.

Lähden tästä Brysseliin, joten toivotan jokaiselle teistä edustajista oikein virkistävää kesälomaa — erityisesti näille sote-sotureille, jotka täällä olette puurtaneet pitkää päivää. [Välihuutoja]

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.